

Hof van Cassatie

LIBERCAS

9 - 2023

ADOPTIE

- Ouder - Weigering toestemming - Weren - Familierechtbank - Omstandigheden

Artikel 348-11 van het oud Burgerlijk Wetboek laat de familierechtbank, buiten de gevallen waarin het gaat om een nieuwe adoptie of om de adoptie van het kind of het adoptief kind van een echtgenoot, van een samenwonende partner of van een voormalige partner ten aanzien van wie een gemeenschappelijk ouderlijk engagement bestaat, slechts toe de weigering van de moeder van het kind om in de adoptie toe te stemmen te weren wanneer de moeder zich niet meer om haar kind heeft bekommerd of wanneer zij de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van het kind in gevaar heeft gebracht (1) (2). (1) Zie concl. OM. (2) Artikel 348-11 van het Oud Burgerlijk Wetboek, zoals gewijzigd bij artikel 8 van de wet van 20 februari 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek betreffende de adoptie.

- Art. 348-11 Oud Burgerlijk Wetboek

9 mei 2022

C.17.0709.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220509.3N.5](#)

AC nr. 493

- Ouder - Weigering toestemming - Weren - Familierechtbank - Omstandigheden

Artikel 348-11 van het oud Burgerlijk Wetboek laat de familierechtbank, buiten de gevallen waarin het gaat om een nieuwe adoptie of om de adoptie van het kind of het adoptief kind van een echtgenoot, van een samenwonende partner of van een voormalige partner ten aanzien van wie een gemeenschappelijk ouderlijk engagement bestaat, slechts toe de weigering van de moeder van het kind om in de adoptie toe te stemmen te weren wanneer de moeder zich niet meer om haar kind heeft bekommerd of wanneer zij de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van het kind in gevaar heeft gebracht (1) (2). (1) Zie concl. OM. (2) Artikel 348-11 van het Oud Burgerlijk Wetboek, zoals gewijzigd bij artikel 8 van de wet van 20 februari 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek betreffende de adoptie.

- Art. 348-11 Oud Burgerlijk Wetboek

9 mei 2022

C.17.0709.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220509.3N.5](#)

AC nr. ...

ADVOCAAT

- Rechtspersoon - Vertegenwoordiging - Lasthebber ad hoc die ook advocaat-houder van het getuigschrift is - Ondertekening van de akte van voorziening en memorie

De lasthebber ad hoc die overeenkomstig artikel 2bis Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering wordt aangesteld wanneer een rechtspersoon en zijn bevoegde vertegenwoordiger worden vervolgd voor dezelfde strafrechter wegens dezelfde of samenhangende feiten, staat niet gelijk aan de gerechtsmandataris en is niet de raadsman van de rechtspersoon, maar wordt in de plaats van het eigenlijk orgaan van die rechtspersoon gesteld, zelfs al is hij slechts qualitate qua bij het geding betrokken; de hoedanigheid van advocaat-houder van het getuigschrift van de ad-hoclasthebber ontslaat hem bijgevolg niet van de verplichting om, vóór het indienen van het cassatieberoep en het neerleggen van de memorie, een beroep te doen op de in de voormelde artikelen 425, § 1, en 429, eerste lid, Wetboek van Strafvordering bepaalde bijstand (1). (1) Zie andersluidende concl. "in hoofdzaak" OM in Pas 2021, nr. 492.

- Art. 2bis Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

AFSTAND (RECHTSPLEGING)

AFSTAND VAN PROCESHANDELING

Afstand van proceshandeling - Artikel 822, Gerechtelijk Wetboek - Voorlopige hechtenis - Rechtsmiddelen - Eigen regeling

Artikel 822 Gerechtelijk Wetboek is niet van toepassing op de rechtspleging inzake voorlopige hechtenis, die wat de rechtsmiddelen een eigen regeling kent.

5 januari 2021

P.20.1321.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.13](#)

AC nr. ...

ARBEID

ALGEMEEN

Algemeen - Brandweervrijwilligers in dienst bij een gemeente - Brandweerlieden - Integratie van de brandweerdiensten in de hulpverleningszones - Uitwerking op de hoedanigheid van werkgever - Gevolg - Vóór de integratie verschuldigde bezoldiging

De gemeente blijft de werkgever van de brandweervrijwilligers tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone en laatstgenoemde wordt op die datum hun werkgever; de gemeente blijft dus gehouden tot betaling van de verschuldigde bezoldigingen tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Artt. 18, 220, § 1, en 204 Wet 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

ARBEIDSTIJDEN EN RUSTTIJDEN

Arbeidstijden en rusttijden - Inrichting van de Gemeentelijke brandweerdiensten - Brandweervrijwilligers - Oproepbaarheidsdienst - Omschrijving

De periodes waarin de brandweervrijwilliger in oproepbaarheidsdienst onderworpen is aan verplichtingen die hem door de werkgever worden opgelegd, waaronder met name het tijdsbestek waarbinnen hij het werk moet hervatten, en die hem op een objectieve en zeer ingrijpende wijze beperken in het vrije tijdsbeheer van de periodes waarin er op hem geen beroep wordt gedaan, vormen arbeidstijd; artikel 24/1, 4°, van het modelreglement dat, wat betreft de oproepbaarheidsdienst, enkel de periode van de interventie aanrekenet als diensttijd en niet de periode waarin de brandweervrijwilliger aan de voormelde verplichtingen is onderworpen, is in strijd met artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet, uitgelegd overeenkomstig artikel 2, van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 1, bijlage 3, art. 24/1, 1°, 2° en 4° KB 6 mei 1971 tot vaststelling van de modellen van gemeentelijke reglementen betreffende de organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

Arbeidstijden en rusttijden - Richtlijn 2003/88/EG van het Europese Parlement en de Raad van 4 november 2003 - Arbeidstijd - Begrip

Artikel 2.1 van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 moet in die zin worden uitgelegd dat, zelfs als de werknemer niet op zijn arbeidsplaats, zijn woonplaats of een andere verblijfplaats dient te verblijven, de wachttijd tijdens welke hij permanent beschikbaar moet zijn en onderworpen is aan verplichtingen die hem door de werkgever worden opgelegd, waaronder met name het tijdsbestek waarbinnen hij het werk moet hervatten, en die hem op een objectieve en zeer ingrijpende wijze beperken in het vrije tijdsbeheer van de periodes waarin er op hem geen beroep wordt gedaan, moet worden beschouwd als "arbeidstijd"; artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet van 14 december 2000 kan niet anders worden uitgelegd (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

21 juni 2021

S.19.0071.F

ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6

AC nr. ...

ARBEIDSOVEREENKOMST

VERPLICHTINGEN

***Verplichtingen - Brandweervrijwilligers in dienst bij een gemeente -
Brandweertaken - Integratie van de brandweerdiensten in de hulpverleningszones -
Uitwerking op de hoedanigheid van werkgever - Gevolg - Vóór de integratie
verschuldigde bezoldiging***

De gemeente blijft de werkgever van de brandweervrijwilligers tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone en laatstgenoemde wordt op die datum hun werkgever; de gemeente blijft dus gehouden tot betaling van de verschuldigde bezoldigingen tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Artt. 18, 220, § 1, en 204 Wet 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid

21 juni 2021

S.19.0071.F

ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6

AC nr. ...

BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE

- Tarief - Verkoop en verhuur van zuurstofconcentrators - Verlaagd tarief - Persoon met een handicap

De persoon die ademhalingsmoeilijkheden ondervindt waarvoor zuurstoftoevoer is vereist tijdens de duur van de ziekte die de voormelde moeilijkheden veroorzaakt, is kennelijk niet, alleen al hierdoor, een persoon die lijdt aan een handicap in de zin van punt 4 van bijlage III van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006.

- Art. 98, §§ 1 en 2, eerste lid, bijlage III, punt 4 Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde

17 juni 2021

F.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210617.1F.7](#)

AC nr. ...

BEWIJS

STRAFZAKEN

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Rechter ten gronde

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, tenzij één van de criteria van dermate overwegend belang is dat dit criterium volstaat om uit te maken of het strafproces in zijn geheel beschouwd al dan niet eerlijk verloopt (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechten ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechten ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden,
ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING

- Artikel 4 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering - Strafvordering - Afzonderlijk voor de burgerlijke rechter ingestelde burgerlijke rechtsvordering - Schorsing van de burgerlijke rechtsvordering

De uitoefening van de burgerlijke rechtsvordering die niet tezeldertijd als de strafvordering voor dezelfde rechter wordt vervolgd, wordt geschorst zolang niet definitief is beslist over de strafvordering, voor zover er gevaar bestaat voor onverenigbaarheid tussen de beslissing van de strafrechter en die van de burgerlijke rechter.

- Art. 4, eerste lid Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

3 juni 2021

C.20.0582.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210603.1F.4](#)

AC nr. ...

- Artikel 4 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering - Strafvordering - Afzonderlijk voor de burgerlijke rechter ingestelde burgerlijke rechtsvordering - Schorsing van de burgerlijke rechtsvordering - Beslissing - Wettigheid

Het arrest dat, om te bepalen of de aansprakelijkheid van een van de partijen in het gedrang is gebracht, een beoordeling maakt van de feiten die bij een strafgerecht aanhangig zijn gemaakt ten gevolge van de klacht met burgerlijke partijstelling, heeft niet naar recht kunnen beslissen om de uitspraak over de rechtsvorderingen niet op te schorten.

- Art. 4, eerste lid Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

3 juni 2021

C.20.0582.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210603.1F.4](#)

AC nr. ...

CASSATIEBEROEP

STRAFZAKEN

Strafzaken - Personen door of tegen wie cassatieberoep kan of moet worden ingesteld - Strafvordering - Beklaagde en verdachte - Rechtspersoon - Vertegenwoordiging - Lasthebber ad hoc die ook advocaat-houder van het getuigschrift is - Ondertekening van de akte van voorziening

De lasthebber ad hoc die overeenkomstig artikel 2bis Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering wordt aangesteld wanneer een rechtspersoon en zijn bevoegde vertegenwoordiger worden vervolgd voor dezelfde strafrechter wegens dezelfde of samenhangende feiten, staat niet gelijk aan de gerechtsmandataris en is niet de raadsman van de rechtspersoon, maar wordt in de plaats van het eigenlijk orgaan van die rechtspersoon gesteld, zelfs al is hij slechts qualitate qua bij het geding betrokken; de hoedanigheid van advocaat-houder van het getuigschrift van de ad-hoclasthebber ontslaat hem bijgevolg niet van de verplichting om, vóór het indienen van het cassatieberoep en het neerleggen van de memorie, een beroep te doen op de in de voormelde artikelen 425, § 1, en 429, eerste lid, Wetboek van Strafvordering bepaalde bijstand (1). (1) Zie andersluidende concl. "in hoofdzaak" OM in Pas 2021, nr. 492.

- Art. 2bis Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Vormen - Vorm en termijn voor memories en stukken - Rechtspersoon - Vertegenwoordiging - Lasthebber ad hoc die ook advocaat-houder van het getuigschrift is - Ondertekening van de memorie

De lasthebber ad hoc die overeenkomstig artikel 2bis Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering wordt aangesteld wanneer een rechtspersoon en zijn bevoegde vertegenwoordiger worden vervolgd voor dezelfde strafrechter wegens dezelfde of samenhangende feiten, staat niet gelijk aan de gerechtsmandataris en is niet de raadsman van de rechtspersoon, maar wordt in de plaats van het eigenlijk orgaan van die rechtspersoon gesteld, zelfs al is hij slechts qualitate qua bij het geding betrokken; de hoedanigheid van advocaat-houder van het getuigschrift van de ad-hoclasthebber ontslaat hem bijgevolg niet van de verplichting om, vóór het indienen van het cassatieberoep en het neerleggen van de memorie, een beroep te doen op de in de voormelde artikelen 425, § 1, en 429, eerste lid, Wetboek van Strafvordering bepaalde bijstand (1). (1) Zie andersluidende concl. "in hoofdzaak" OM in Pas 2021, nr. 492.

- Art. 2bis Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

EUROPESE UNIE

VERDRAGSBEPALINGEN

Verdragsbepalingen - Algemeen - Richtlijn 2003/88/EG van het Europese Parlement en de Raad van 4 november 2003 - Arbeidstijd - Begrip

Artikel 2.1 van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 moet in die zin worden uitgelegd dat, zelfs als de werknemer niet op zijn arbeidsplaats, zijn woonplaats of een andere verblijfplaats dient te verblijven, de wachttijd tijdens welke hij permanent beschikbaar moet zijn en onderworpen is aan verplichtingen die hem door de werkgever worden opgelegd, waaronder met name het tijdsbestek waarbinnen hij het werk moet hervatten, en die hem op een objectieve en zeer ingrijpende wijze beperken in het vrije tijdsbeheer van de periodes waarin er op hem geen beroep wordt gedaan, moet worden beschouwd als "arbeidstijd"; artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet van 14 december 2000 kan niet anders worden uitgelegd (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

GEMEENTE

- Brandweervrijwilligers in dienst bij een gemeente - Brandweerlieden - Integratie van de brandweerdiensten in de hulpverleningszones - Uitwerking op de hoedanigheid van werkgever - Gevolg - Vóór de integratie verschuldigde bezoldiging

De gemeente blijft de werkgever van de brandweervrijwilligers tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone en laatstgenoemde wordt op die datum hun werkgever; de gemeente blijft dus gehouden tot betaling van de verschuldigde bezoldigingen tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Artt. 18, 220, § 1, en 204 Wet 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

- Loon - Recht op loon - Inrichting van de Gemeentelijke brandweerdiensten - Brandweervrijwilliger - Periodes die arbeidstijd vormen in de zin van de artikelen 8, § 1, tweede lid, van de wet van 14 december 2000 en 24/1 van het modelreglement - Bedrag van de bezoldiging

Artikel 41, 1°, 4°, 5°, 6°, 7°, 10° en 12°, van het organieke reglement van de gemeentelijke brandweerdienst van de eiseres voorziet in een verschillende vergoeding voor verschillende categorieën van prestaties van de brandweervrijwilligers, die omschreven worden als interventie, interventie voor het verwijderen van wespennesten of bijennesten, brandweeroefening, theorie, wachtdienst in het kazernement, administratieve prestaties, telefoonpermanentie voor hulpoproepen en mobilisatie van de brandweervrijwilligers of thuiswachtdiensten van de officieren-vrijwilligers; hieruit volgt dat niet alle periodes die arbeidstijd vormen in de zin van artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet van 14 december 2000, uitgelegd overeenkomstig de artikelen 2 van de richtlijn 2003/88/EG, en 24/1 van het modelreglement, overeenkomstig artikel 41, 1°, van het modelreglement bezoldigd worden met een salaris dat is vastgesteld op minimum 1/1976ste van de jaarlijkse brutobezoldiging bepaald bij de weddeschaal van de overeenstemmende graad van het beroepspersoneel (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

- Inrichting van de Gemeentelijke brandweerdiensten - Brandweervrijwilligers - Oproepbaarheidsdienst - Omschrijving - Arbeid - Arbeidstijden en rusttijden

De periodes waarin de brandweervrijwilliger in oproepbaarheidsdienst onderworpen is aan verplichtingen die hem door de werkgever worden opgelegd, waaronder met name het tijdsbestek waarbinnen hij het werk moet hervatten, en die hem op een objectieve en zeer ingrijpende wijze beperken in het vrije tijdsbeheer van de periodes waarin er op hem geen beroep wordt gedaan, vormen arbeidstijd; artikel 24/1, 4°, van het modelreglement dat, wat betreft de oproepbaarheidsdienst, enkel de periode van de interventie aanrekenst als diensttijd en niet de periode waarin de brandweervrijwilliger aan de voormelde verplichtingen is onderworpen, is in strijd met artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet, uitgelegd overeenkomstig artikel 2, van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 1, bijlage 3, art. 24/1, 1°, 2° en 4° KB 6 mei 1971 tot vaststelling van de modellen van gemeentelijke reglementen betreffende de organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

- Loon - Recht op loon - Inrichting van de Gemeentelijke brandweerdiensten - Brandweervrijwilliger - In oproepbaarheidsdienst - In interventie

Artikel 2 van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 moet in die zin worden uitgelegd dat het de lidstaten niet verplicht de bezoldiging van de thuiswachtdiensten te bepalen op grond van de voorafgaande omschrijving van die periodes als "wachtijd" of "rusttijd"; noch die bepaling, noch artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet 14 december 2000, noch artikel 24/1 van het modelreglement verbieden om een verschillende vergoeding te bepalen voor de periodes waarin de brandweervrijwilliger in oproepbaarheidsdienst onderworpen is aan de voormelde verplichtingen, die hem door de werkgever zijn opgelegd, en voor de periodes van de interventies (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 1, bijlage 3, art. 24/1, 1°, 2° en 4° KB 6 mei 1971 tot vaststelling van de modellen van gemeentelijke reglementen betreffende de organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

GRONDWET

GRONDWET 1994 (ART. 1 TOT 99)

Art. 12 - Artikel 12, tweede lid - Vernietigingsarrest van de Raad van State - Behoud van de gevolgen van de vernietigde akte - Toezicht door hoven en rechtbank op de wettigheid van de besluiten en de verordeningen - Strafzaken - Legaliteitsbeginsel in strafzaken

De legaliteitsvereiste voortvloeiend uit artikel 12, tweede lid, Grondwet, volgens hetwelk niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vormen die ze voorschrijft, wordt niet vervuld ingeval de Raad van State de gevolgen van een onwettige reglementaire akte behoudt bij toepassing van artikel 14ter Wet Raad van State (1). (1) Zie concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2021, nr. 135.

- Art. 14ter Wetten op de Raad van State, gecoördineerd bij KB van 12 januari 1973
- Artt. 12, tweede lid, en 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

24 februari 2021

P.20.0965.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210224.2F.20](#)

AC nr. ...

Art. 12 - Artikel 12, tweede lid - Vernietigingsarrest van de Raad van State - Behoud van de gevolgen van de vernietigde akte - Draagwijdte - Strafzaken - Rechtszekerheidsbeginsel - Legaliteitsbeginsel in strafzaken

Het door artikel 159 Grondwet gewaarborgde legaliteitsbeginsel ligt in de lijn van een geheel van algemene rechtsbeginselen met grondwettelijke waarde, waaronder ook het rechtszekerheidsbeginsel, en om de rechtszekerheid te vrijwaren en te vermijden dat bestaande rechtstoestanden door de nietigverklaring zouden worden aangetast, werd aan de Raad van State de bevoegdheid toegekend om zijn vernietigingsarresten in de tijd aan te passen; wanneer het echter gaat over de beoordeling van de strafvordering, moet de door artikel 159 opgelegde regel worden gecombineerd met artikel 12, tweede lid, Grondwet, volgens hetwelk niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vormen die ze voorschrijft (1). (1) Zie concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2021, nr. 135.

- Art. 14ter Wetten op de Raad van State, gecoördineerd bij KB van 12 januari 1973
- Artt. 12, tweede lid, en 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

24 februari 2021

P.20.0965.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210224.2F.20](#)

AC nr. ...

GRONDWET 1994 (ART. 100 TOT EINDE)

GRONDWET 1994 (ART. 100 TOT EINDE) - Art. 159 - Vordering tot nietverklaring van een gemeentebelasting - Rechterlijke beslissing - Redenen - Toezicht op de verenigbaarheid van de verordening met de artikelen 10, 11 en 172 Grondwet - Effectiviteit van het toezicht - Geen verslag

Uit het feit dat de rechter, die kennisneemt van een vordering tot nietigverklaring van een belasting die met toepassing van een gemeenteverordening werd ingekohierd, die belasting geldig verklaart maar, bij gebrek aan een desbetreffende betwisting van de partijen in de zaak, geen uitspraak doet over het toezicht op de verenigbaarheid van de verordening met de artikelen 10, 11 en 172 Grondwet, volgt niet dat hij dat toezicht niet heeft verricht.

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

11 maart 2022

F.19.0063.F

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220311.1F.2](#)

AC nr. ...

GRONDWETTELIJK HOF

- Prejudicieel geschil - Hof van Cassatie - Verplichting - Grenzen - Niet-vergelijkbare rechtstoestanden

De in artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om, wanneer hij ambtshalve een grief opwerpt bij toepassing van het tweede lid van die bepaling, de partijen te verzoeken om zich hierover uit te spreken, strekt ertoe het recht van verdediging te vrijwaren van de partijen in hoger beroep aangezien deze niet kunnen voorzien welke grieven in voorkomend geval ambtshalve zullen worden opgeworpen door de rechter in hoger beroep; de situatie van een partij in hoger beroep die wordt geconfronteerd met een bij toepassing van artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering door de rechter in hoger beroep ambtshalve opgeworpen grief, valt niet te vergelijken met de situatie van een partij die bij een hoger beroep tegen een vonnis alvorens recht te doen ervan op de hoogte is dat, wanneer de rechter in hoger beroep het beroepen vonnis tenietdoet of wijzigt, de grond van de zaak zal worden beoordeeld in hoger beroep, zodat hij hierover verweer kan voeren, zodat de prejudiciële vraag die betrekking heeft op niet-vergelijkbare rechtstoestanden niet dient te worden gesteld (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

- Prejudiciële vraag - Ondernemingsraad en veiligheidscomité - Beschermd werknemers - Preventieadviseur - Individueel ontslag - Beschermingsprocedure - Collectief ontslag - Ontstentenis van beschermingsprocedure - Discriminatie

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002 in zoverre het, ten aanzien van de preventieadviseur die ontslagen is in het kader van een collectief ontslag, waarop de procedures van toepassing zijn die zijn vastgesteld krachtens hoofdstuk VII van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling, de toepassing uitsluit van de door de wet van 20 december 2002 voorgeschreven procedures op de preventieadviseur van wie het individueel ontslag wordt overwogen.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. 351

- Prejudiciële vraag - Ondernemingsraad en veiligheidscomité - Beschermd werknemers - Preventieadviseur - Collectief ontslag - Verplichting om binnen het personeel over een preventieadviseur te beschikken

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002, in zoverre het de toepassing uitsluit van de beschermingsprocedures ten aanzien van elke preventieadviseur die ontslagen wordt in het kader van een collectief ontslag, ongeacht of de werkgever al dan niet verplicht is om na het collectief ontslag binnen zijn personeel over een preventieadviseur te beschikken, al naargelang hij op dat tijdstip ten minste twintig of, integendeel, minder dan twintig werknemers in dienst heeft.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. 351

- Prejudiciële vraag - Ondernemingsraad en veiligheidscomité - Beschermd werknemers - Preventieadviseur - Individueel ontslag - Beschermingsprocedure - Collectief ontslag - Ontstentenis van beschermingsprocedure - Discriminatie

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002 in zoverre het, ten aanzien van de preventieadviseur die ontslagen is in het kader van een collectief ontslag, waarop de procedures van toepassing zijn die zijn vastgesteld krachtens hoofdstuk VII van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling, de toepassing uitsluit van de door de wet van 20 december 2002 voorgeschreven procedures op de preventieadviseur van wie het individueel ontslag wordt overwogen.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. ...

- Prejudiciële vraag - Ondernemingsraad en veiligheidscomité - Beschermd werknemers - Preventieadviseur - Collectief ontslag - Verplichting om binnen het personeel over een preventieadviseur te beschikken

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002, in zoverre het de toepassing uitsluit van de beschermingsprocedures ten aanzien van elke preventieadviseur die ontslagen wordt in het kader van een collectief ontslag, ongeacht of de werkgever al dan niet verplicht is om na het collectief ontslag binnen zijn personeel over een preventieadviseur te beschikken, al naargelang hij op dat tijdstip ten minste twintig of, integendeel, minder dan twintig werknemers in dienst heeft.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. ...

- Arrest - Ongrondwettige wet - Vernietiging - Gevolgen - Intrekking van een in kracht van gewijsde gegane beslissing van een burgerlijk gerecht - Voorwaarden - Wegvallen juridische grondslag

De intrekking voorzien door artikel 16, § 1, Bijzondere Wet Grondwettelijk Hof strekt ertoe de legaliteit van een in kracht van gewijsde gegane beslissing van een burgerlijk gerecht te herstellen wanneer de vernietiging van een wetsbepaling door het Grondwettelijk Hof er de juridische grondslag aan ontnemt; hieruit volgt dat de beslissing niet enkel kan worden ingetrokken wanneer de beslissing toepassing heeft gemaakt van de vernietigde norm maar ook wanneer deze steunt op een andere wetsbepaling waarvan de toepassing wordt gedetermineerd door de vernietigde norm (1). (1) Zie concl. OM. Zie Cass. 10 mei 2004, AR S.02.0078.F, AC 2004, nr. 247 en Cass. 26 februari 2001, AR S.99.0205.F, AC 2001, nr. 114.

- Art. 16, § 1 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

5 mei 2022

C.21.0483.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220505.1N.3](#)

AC nr. ...

HELING

- Witwassen van vermogensvoordelen - Illegale herkomst - Uitsluiting van de gewone fiscale fraude - Motivering - Verplichting

Wanneer noch uit de appelconclusies van de beklaagde noch uit enig stuk waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat het aan de beklaagde ten laste gelegde basismisdrijf van de telastlegging van witwas betrekking heeft op feiten die zijn gepleegd in het kader van een gewone fiscale fraude, is de rechter die de illegale herkomst vaststelt van de geldsommen bedoeld in de tegen hem op grond van artikel 505, eerste lid, 4°, Strafwetboek, als witwas gekwalificeerde telastlegging, niet gehouden te verduidelijken dat deze niet uit dergelijke feiten afkomstig zijn (1). (1) Het Hof oordeelt dat "il n'est pas nécessaire que le juge identifie l'infraction à l'aide de laquelle [les] avantages patrimoniaux [blanchis] ont été obtenus pourvu que, sur la base des éléments de la cause, il puisse exclure toute provenance ou origine légale" (A. DE NAUW en F. KUTY, Manuel de droit pénal spécial, Wolters Kluwer, 2018, nr. 1290, en verwijzingen en noten 6090 en 6091).

- Art. 505, derde lid Strafwetboek

30 juni 2021

P.21.0303.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.1](#)

AC nr. ...

- Witwassen van vermogensvoordelen - Voorwerp - Verbeurdverklaring bij equivalent

Er dient niet te worden overgegaan tot de verbeurdverklaring bij equivalent van het voorwerp van het witwassen wanneer de rechtstreekse verbeurdverklaring van dat voorwerp mogelijk is (1). (1) "La confiscation spéciale en matière de blanchiment est, en règle, prononcée en nature pourvu que les avantages patrimoniaux qui font l'objet d'une opération de blanchiment, les biens et valeurs qui leur ont été substitués et les revenus de ces avantages investis se trouvent encore dans le patrimoine du condamné au moment de la condamnation" (A. DE NAUW en F. KUTY, o.c., nr. 1312; zie D. VANDERMEERSCH en F. LUGENTZ, "Saisie et confiscation en matière pénale", RPDB, Bruylant, 2015, nr. 69). "Krachtens artikel 505, derde lid, Strafwetboek dient in geval van witwassen van vermogensvoordelen de verplichte verbeurdverklaring te slaan op de witgewassen vermogensvoordelen als dusdanig en niet op een gelijkwaardig bedrag. Wanneer de witgewassen vermogensvoordelen geldsommen zijn en hiermee overeenstemmende bedragen in het patrimonium van de dader van de witwasoperatie worden aangetroffen, kan de rechter oordelen dat die bedragen de witgewassen geldsommen zijn die zich nog steeds in het patrimonium van de dader bevinden en aldus het voorwerp van het misdrijf uitmaken" (Cass. 6 juni 2006, AR P.06.0274.N, AC 2006, nr. 311; Zie D. VANDERMEERSCH, "Controverse à propos de la confiscation de l'objet du blanchiment", noot onder Cass. 14 januari 2004, JT 2004, 502). Met andere woorden, "la confiscation par équivalent est soumise au principe de subsidiarité: elle ne peut être prononcée que lorsque l'objet du blanchiment ne se trouve plus dans le patrimoine du condamné ou a disparu" (M.-L. CESONI en VANDERMEERSCH, "Le recel et le blanchiment", in Les infractions - Vol. 1: les infractions contre les biens, 2de uitg., Larcier, 2016, 595; Zie R. VERSTRAETEN en D. DEWANDELEER, "Repressieve en preventieve witwaswetgeving na de wetten van 27 april 2007 en 10 mei 2007", NC 2008, § 51 i.f., 24). Bovendien heeft het Hof dit middel ambtshalve opgeworpen inzake de derde eiser, bij wie de appelrechters, eveneens bij equivalent, het saldo van 30% van het bedrag van 99.100 euro dat tijdens een huiszoeking bij hem is teruggevonden en op de rekening van het C.O.I.V. is gestort, hadden verbeurdverklaard.

- Art. 505, eerste, vijfde en zesde lid Strafwetboek
- Art. 43bis Strafwetboek
- Art. 42, 1° Strafwetboek

HOGER BEROEP

STRAFZAKEN (DOUANE EN ACCIJNZEN INBEGREPEN)

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Algemeen - Openbaar ministerie

Behoudens uitzonderingen die de wet bepaalt, kan het openbaar ministerie in beginsel hoger beroep aantekenen tegen elk in eerste aanleg gewezen vonnis in strafzaken, waaronder een vonnis alvorens recht te doen waarbij een onderzoeksmaatregel wordt bevolen; uit de omstandigheid dat het openbaar ministerie een onderzoeksmaatregel laat uitvoeren die inhoudelijk overeenkomt met de in een vonnis alvorens recht te doen bevolen onderzoeksmaatregel, kan niet worden afgeleid dat het door het openbaar ministerie tegen dit vonnis ingestelde hoger beroep geen belang of geen voorwerp meer zou hebben (1). (1) Zie concl. OM.

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Samenloop tussen hoger beroep en verzet - Ongedaan verklaard verzet

Artikel 187, § 4, Wetboek van Strafvordering bepaalt dat ten gevolge van het verzet de veroordeling bij verstek voor niet bestaande wordt gehouden, behoudens in de gevallen bedoeld in paragrafen 5 tot 7, waarbij paragraaf 6 betrekking heeft op het geval waarin het verzet als ongedaan wordt beschouwd; wanneer het verzet bij toepassing van artikel 187, § 6, Wetboek van Strafvordering als ongedaan wordt beschouwd, blijft de veroordelende beslissing bij verstek bestaan en behoudt het na het verzet aangetekende hoger beroep tegen die beslissing dan ook zijn voorwerp, ook al werd dit hoger beroep ingesteld vóór er uitspraak werd gedaan over het verzet, zodat het gerecht in hoger beroep, dat kennisneemt van een regelmatig ingesteld hoger beroep tegen het verstekvonnis waartegen verzet werd aangetekend dat ongedaan werd verklaard, uitspraak moet doen over de zaak zelf binnen de grenzen van de grieven die in het bij artikel 204 Wetboek van Strafvordering bepaalde verzoekschrift worden aangevoerd (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 204 Wetboek van Strafvordering

- Art. 187, §§ 4, 5, 6 en 7 Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.0862.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.2](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Hoger beroep - Bevestiging van het vonnis wat betreft de ontvankelijkheid van de strafvordering en de verwerping van de excepties - Vernietiging van het vonnis wat de onderzoeksmaatregel betreft - Evocatie - Bevoegdheid van de appelrechters ten opzichte van de partijen door of tegen wie hoger beroep werd ingesteld - Draagwijdte - Devolutieve werking - Tussenvonnis dat de strafvordering ontvankelijk verklaart, de excepties verwerpt en een onderzoeksmaatregel beveelt

De in artikel 215 Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om uitspraak te doen over de zaak zelf is een uitzondering op de devolutieve werking van het hoger beroep, in die zin dat de rechter in hoger beroep hierdoor verplicht is te oordelen over de grond van de zaak zonder dat het beroepen vonnis hierover een beslissing heeft gewezen, maar die verplichting doet geen afbreuk aan de devolutieve werking van het hoger beroep in zoverre de rechter in hoger beroep een vonnis slechts kan tenietdoen en overgaan tot de beoordeling van de grond van de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering ten aanzien van de partijen door of tegen wie hoger beroep werd ingesteld; de beperking van het hoger beroep tot de bij toepassing van artikel 204 Wetboek van Strafvordering door de partijen aangevoerde grieven en in voorkomend geval de door de rechter in hoger beroep bij toepassing van artikel 210, tweede lid, van datzelfde wetboek ambtshalve op te werpen grieven, begrenst de saisine van de rechter in hoger beroep en impliceert dat de beslissingsonderdelen van het beroepen vonnis waartegen geen grief werd opgeworpen, niet aan het oordeel van de rechter in hoger beroep zijn onderworpen en deze beperking van de devolutieve werking van het hoger beroep door de aldus opgeworpen grieven is niet onverenigbaar met de verplichting tot evocatie bij toepassing van artikel 215 Wetboek van Strafvordering, die de rechter in hoger beroep immers verplicht om uitspraak te doen over de grond van de zaak zelf zonder dat hierover in het beroepen vonnis een beslissing werd gewezen, zodat hiertegen ook geen hoger beroep kon worden ingesteld (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, tweede lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 204 Wetboek van Strafvordering
- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, tweede lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 204 Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Tussenvonnis dat de strafvordering ontvankelijk verklaart, de excepties verwerpt en een onderzoeksmaatregel beveelt - Hoger beroep - Bevestiging van het vonnis wat betreft de ontvankelijkheid van de strafvordering en de verwerping van de excepties - Vernietiging van het vonnis wat de onderzoeksmaatregel betreft - Evocatie - Regelmatigheid

Artikel 215 Wetboek van Strafvordering bepaalt dat, indien het vonnis wordt tenietgedaan wegens schending of niet hersteld verzuim van vormen, door de wet voorgeschreven op straffe van nietigheid, het hof mede over de zaak zelf beslist; wanneer hoger beroep wordt ingesteld tegen een vonnis dat geen uitspraak doet over de gegrondheid van de strafvordering maar alvorens recht te doen een onderzoeksmaatregel beveelt, is de rechter in hoger beroep die dat vonnis tenietdoet of wijzigt, bij toepassing van die bepaling ertoe verplicht de zaak aan zich te trekken en te beslissen over de grond van de zaak en hieraan wordt geen afbreuk gedaan door de omstandigheid dat het beroepen vonnis ook reeds oordeelt over bepaalde aspecten van de ontvankelijkheid of regelmatigheid van de strafvordering en de rechter in hoger beroep die beslissing, al dan niet met overname van de redenen ervan, bevestigt (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Evocatie - Gevolgen - Recht van verdediging - Heropening van de debatten

De verplichting voor de rechter in hoger beroep om, indien het vonnis wordt tenietgedaan wegens schending of niet hersteld verzuim van vormen, door de wet voorgeschreven op straffe van nietigheid, mede over de zaak zelf te beslissen, vloeit rechtstreeks voort uit de wet, namelijk uit artikel 215 Wetboek van Strafvordering, zodat wanneer hoger beroep wordt aangetekend tegen een vonnis alvorens recht te doen, de partijen in hoger beroep er bijgevolg van op de hoogte zijn dat, wanneer de rechter in hoger beroep dit vonnis tenietdoet of wijzigt, hij zich dient uit te spreken over de grond van de zaak, zodat zij in de gelegenheid zijn hun standpunt over de grond van de zaak uiteen te zetten; die wettelijke verplichting impliceert dat de rechter in hoger beroep, behoudens wanneer hij te kennen zou hebben gegeven dat het debat over de grond van de zaak in voorkomend geval zou worden afgesplitst, na het tenietdoen of wijzigen van een vonnis alvorens recht te doen niet ertoe verplicht is hierover een afzonderlijke beslissing te wijzen en het debat te heropenen teneinde de partijen uit te nodigen zich te verdedigen over de grond van de zaak en de rechter in hoger beroep die niet de heropening van het debat beveelt en zich in dezelfde beslissing uitspreekt over de evocatie en de grond van de zaak, miskent hierdoor niet het recht op een eerlijk proces of het recht van verdediging; de omstandigheid dat de rechter in hoger beroep die een vonnis alvorens recht te doen tenietdoet of wijzigt de mogelijkheid heeft om hierbij het debat te heropenen, evenals de omstandigheid dat dit in een andere zaak voor dezelfde rechtsmacht in hoger beroep ook is gebeurd, doen hieraan geen afbreuk en impliceren niet dat de partijen zouden zijn verschalkt in hun rechtmatige verwachtingen (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Saisine van de appelrechter - Grieven - Ambtshalve grief opgeworpen door de appelrechter - Artikel 210 Wetboek van Strafvordering - Gevolg - Verzoek aan de partijen om zich uit te spreken over de ambtshalve opgeworpen grieven - Doelstelling

De in artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om, wanneer hij ambtshalve een grief opwerpt bij toepassing van het tweede lid van die bepaling, de partijen te verzoeken om zich hierover uit te spreken, strekt ertoe het recht van verdediging te vrijwaren van de partijen in hoger beroep aangezien deze niet kunnen voorzien welke grieven in voorkomend geval ambtshalve zullen worden opgeworpen door de rechter in hoger beroep; de situatie van een partij in hoger beroep die wordt geconfronteerd met een bij toepassing van artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering door de rechter in hoger beroep ambtshalve opgeworpen grief, valt niet te vergelijken met de situatie van een partij die bij een hoger beroep tegen een vonnis alvorens recht te doen ervan op de hoogte is dat, wanneer de rechter in hoger beroep het beroepen vonnis tenietdoet of wijzigt, de grond van de zaak zal worden beoordeeld in hoger beroep, zodat hij hierover verweer kan voeren, zodat de prejudiciële vraag die betrekking heeft op niet-vergelijkbare rechtstoestanden niet dient te worden gesteld (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Evocatie - Gevolgen - Recht van verdediging

De in artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om, wanneer hij ambtshalve een grief opwerpt bij toepassing van het tweede lid van die bepaling, de partijen te verzoeken om zich hierover uit te spreken, strekt ertoe het recht van verdediging te vrijwaren van de partijen in hoger beroep aangezien deze niet kunnen voorzien welke grieven in voorkomend geval ambtshalve zullen worden opgeworpen door de rechter in hoger beroep; de situatie van een partij in hoger beroep die wordt geconfronteerd met een bij toepassing van artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering door de rechter in hoger beroep ambtshalve opgeworpen grief, valt niet te vergelijken met de situatie van een partij die bij een hoger beroep tegen een vonnis alvorens recht te doen ervan op de hoogte is dat, wanneer de rechter in hoger beroep het beroepen vonnis tenietdoet of wijzigt, de grond van de zaak zal worden beoordeeld in hoger beroep, zodat hij hierover verweer kan voeren, zodat de prejudiciële vraag die betrekking heeft op niet-vergelijkbare rechtstoestanden niet dient te worden gesteld (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Evocatie - Gevolgen - Zevende Aanvullend Protocol EVRM - Recht op hoger beroep - Draagwijdte

Uit de enkele omstandigheid dat de rechter in hoger beroep de beslissing van de eerste rechter vernietigt, de zaak tot zich trekt en zelf uitspraak doet over de grond van de zaak, kan geen schending van artikel 2 Zevende Aanvullend Protocol EVRM worden afgeleid; de omstandigheid dat België bij de goedkeuring en de bekrachtiging van artikel 2 Zevende Aanvullend Protocol EVRM geen voorbehoud heeft geformuleerd met betrekking tot de in artikel 215 Wetboek van Strafvordering bedoelde evocatie, doet hieraan geen afbreuk (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 2 Protocol nr. 7 bij het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden
- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 2 Protocol nr. 7 bij het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

INKOMSTENBELASTINGEN

AANSLAGPROCEDURE

Aanslagprocedure - Belastingaangifte - Onderzoek en controle - Vraag om inlichtingen - Antwoord - Inlichtingen bij financiële instellingen

Enkel als de belastingplichtige niet antwoordt, onvolledig antwoordt of de gevraagde inlichtingen verborgen houdt en pas nadat de antwoordtermijn is verlopen, zal de administratie zich kunnen richten tot de financiële instelling (1) (2). (1) Zie concl. OM. (2) De artikelen 318 en 322 WIB92 in de versie voor de wijziging bij wet van 27 april 2016.

- Artt. 318 en 322, derde lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

30 mei 2022 F.21.0104.N [ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220530.3N.4](#) AC nr. ...

Aanslagprocedure - Belastingaangifte - Onderzoek en controle - Vraag om inlichtingen - Antwoord - Begrip

De belastingplichtige moet antwoord geven op alle gestelde vragen en concrete en controleerbare elementen verstrekken; een antwoord waarin de gevraagde inlichtingen niet volledig en ondubbelzinnig worden verstrekt kan als een weigering om te antwoorden worden aangezien (1) (2). (1) Zie concl. OM. (2) De artikelen 318 en 322 WIB92 in de versie voor de wijziging bij wet van 27 april 2016.

- Artt. 318 en 322, derde lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

30 mei 2022 F.21.0104.N [ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220530.3N.4](#) AC nr. ...

Aanslagprocedure - Belastingaangifte - Onderzoek en controle - Opvragen van documenten daterend van buiten de onderzoekstermijn - Vereiste

Het vereiste dat enkel de fiscale toestand van de belastingplichtige binnen de onderzoekstermijn het voorwerp van onderzoek kan zijn, sluit niet uit dat documenten die dateren van een belastbaar tijdperk dat zich buiten die onderzoekstermijn bevindt, zonder voorafgaande kennisgeving van aanwijzingen van belastingontduiking overeenkomstig artikel 333, derde lid, WIB92, kunnen worden aangewend om inkomsten vast te stellen betreffende een belastbaar tijdperk dat zich binnen die onderzoekstermijn bevindt (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 333, derde lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

30 mei 2022 F.19.0006.N [ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220530.3N.7](#) AC nr. ...

LASTGEVING

- Rechtspersoon - Vertegenwoordiging - Lasthebber ad hoc die ook advocaat-houder van het getuigschrift is - Ondertekening van de akte van voorziening en memorie

De lasthebber ad hoc die overeenkomstig artikel 2bis Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering wordt aangesteld wanneer een rechtspersoon en zijn bevoegde vertegenwoordiger worden vervolgd voor dezelfde strafrechter wegens dezelfde of samenhangende feiten, staat niet gelijk aan de gerechtsmandataris en is niet de raadsman van de rechtspersoon, maar wordt in de plaats van het eigenlijk orgaan van die rechtspersoon gesteld, zelfs al is hij slechts qualitate qua bij het geding betrokken; de hoedanigheid van advocaat-houder van het getuigschrift van de ad-hoclasthebber ontslaat hem bijgevolg niet van de verplichting om, vóór het indienen van het cassatieberoep en het neerleggen van de memorie, een beroep te doen op de in de voormelde artikelen 425, § 1, en 429, eerste lid, Wetboek van Strafvordering bepaalde bijstand (1). (1) Zie andersluidende concl. "in hoofdzaak" OM in Pas 2021, nr. 492.

- Art. 2bis Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

LOON

ALGEMEEN

Algemeen - Werknemers - Betaling van een gedeelte van het loon door een derde - Verplichtingen van de werkgever - Indeplaatsstelling van de derde - Mogelijkheid tot décharge - Voorwaarden - Bewijs van die voorwaarden - Bewijslast

Met toepassing van artikel 1315, tweede lid, Oud Burgerlijk Wetboek, staat het aan de derde door wiens tussenkomst een gedeelte van het loon wordt betaald en die zich beroept op de décharge bepaald in artikel 36 Uitvoeringsbesluit RSZ-wet, te bewijzen dat hij aan de werkgever de inlichtingen en het bedrag van die inhoudingen heeft doorgegeven (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2022, nr. 191.

- Art. 36 KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders

- Art. 1315, eerste en tweede lid Oud Burgerlijk Wetboek

14 maart 2022

S.21.0006.F

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220314.3F.6](#)

AC nr. ...

RECHT OP LOON

Recht op loon - Inrichting van de Gemeentelijke brandweerdiensten - Brandweervrijwilliger - In oproepbaarheidsdienst - In interventie - Verschillende bezoldiging

Artikel 2 van de richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 moet in die zin worden uitgelegd dat het de lidstaten niet verplicht de bezoldiging van de thuiswachtdiensten te bepalen op grond van de voorafgaande omschrijving van die periodes als "wachtijd" of "rusttijd"; noch die bepaling, noch artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet 14 december 2000, noch artikel 24/1 van het modelreglement verbieden om een verschillende vergoeding te bepalen voor de periodes waarin de brandweervrijwilliger in oproepbaarheidsdienst onderworpen is aan de voormelde verplichtingen, die hem door de werkgever zijn opgelegd, en voor de periodes van de interventies (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 1, bijlage 3, art. 24/1, 1°, 2° en 4° KB 6 mei 1971 tot vaststelling van de modellen van gemeentelijke reglementen betreffende de organisatie van de gemeentelijke brandweerdiensten

- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

Recht op loon - Inrichting van de Gemeentelijke brandweerdiensten - Brandweervrijwilliger - Periodes die arbeidstijd vormen in de zin van de artikelen 8, § 1, tweede lid, van de wet van 14 december 2000 en 24/1 van het modelreglement - Bedrag van de bezoldiging

Artikel 41, 1°, 4°, 5°, 6°, 7°, 10° en 12°, van het organieke reglement van de gemeentelijke brandweerdienst van de eiseres voorziet in een verschillende vergoeding voor verschillende categorieën van prestaties van de brandweervrijwilligers, die omschreven worden als interventie, interventie voor het verwijderen van wespennesten of bijennesten, brandweeroefening, theorie, wachtdienst in het kazernement, administratieve prestaties, telefoonpermanentie voor hulpoproepen en mobilisatie van de brandweervrijwilligers of thuiswachtdiensten van de officieren-vrijwilligers; hieruit volgt dat niet alle periodes die arbeidstijd vormen in de zin van artikel 8, § 1, tweede lid, van de wet van 14 december 2000, uitgelegd overeenkomstig de artikelen 2 van de richtlijn 2003/88/EG, en 24/1 van het modelreglement, overeenkomstig artikel 41, 1°, van het modelreglement bezoldigd worden met een salaris dat is vastgesteld op minimum 1/1976ste van de jaarlijkse brutobezoldiging bepaald bij de weddeschaal van de overeenstemmende graad van het beroepspersoneel (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Art. 2, punt 1 Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003
- Art. 8, § 1, tweede lid Wet 14 december 2000 tot vaststelling van sommige aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de openbare sector

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

***Recht op loon - Brandweervrijwilligers in dienst bij een gemeente -
Brandweerlieden - Integratie van de brandweerdiensten in de hulpverleningszones -
Uitwerking op de hoedanigheid van werkgever - Gevolg - Vóór de integratie
verschuldigde bezoldiging***

De gemeente blijft de werkgever van de brandweervrijwilligers tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone en laatstgenoemde wordt op die datum hun werkgever; de gemeente blijft dus gehouden tot betaling van de verschuldigde bezoldigingen tot op de datum waarop de brandweerdienst geïntegreerd wordt in de hulpverleningszone (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr 460.

- Artt. 18, 220, § 1, en 204 Wet 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid

21 juni 2021

S.19.0071.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210621.3F.6](#)

AC nr. ...

MAATSCHAPPELIJK WELZIJN (OPENBARE CENTRA VOOR)

- Territoriale bevoegdheid - Plaats waar de persoon zich bevindt - Bepaling - Ander bevoegd geacht centrum - Overzending van het dossier door het OCMW dat de aanvraag heeft ontvangen - Gevolgen bij gebrek aan overzending

De toepassing van de bepalingen van de Leefloonwet veronderstelt dat het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn dat de aanvraag ontvangt of de rechtbank die uitspraak doet in een zaak waarin een of meer centra betrokken zijn, over gegevens beschikt waaruit blijkt dat een ander centrum bevoegd kan worden geacht (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2022, nr. 192.

- Artt. 18, § 4, eerste en derde lid, en 47, § 4, eerste lid Wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie

- Art. 1, 1° Wet 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn

14 maart 2022

S.21.0059.F

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220314.3F.4](#)

AC nr. ...

MILIEURECHT

- Milieueffingen - Ambtelijke aanslag - Dwangbevel - Betwiste belasting - Uitvoering opschorten - Omstandigheden

Uit de tekst en de wetsgeschiedenis van artikel 3.10.4.6.1 VCF blijkt dat het opschorten van de gedwongen invordering van de belasting, anders dan wat voor de inkomstenbelastingen in artikel 410 WIB92 is bepaald, als een mogelijkheid is ingeschreven, zodat de bevoegde entiteit van de Vlaamse administratie kan beslissen om de gedwongen invordering niet op te schorten, ook al betreft het een betwiste belast (1).
(1) Zie concl. OM.

- Art. 3.10.4.6.1 Decreet 13 december 2013 houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit

9 mei 2022

C.21.0329.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220509.3N.6](#)

AC nr. ...

MISDRIJF

ALGEMEEN. BEGRIP. MATERIEEL EN MOREEL BESTANDDEEL. EENHEID VAN OPZET

Algemeen - Begrip - Materieel en moreel bestanddeel - Eenheid van opzet - Identieke misdrijven

Verschillende aan een beklagde ten laste gelegde misdrijven komen uit eenzelfde opzet voort wanneer zij onderling verbonden zijn door eenheid van doel en verwezenlijking, en in die zin door één feit, te weten een complexe gedraging, zijn opgeleverd; het in de wet bedoelde opzet kan omschreven worden als eenheid van drijfveer, waarbij elk van de door de dader gestelde handelingen een welomschreven plaats inneemt in het systeem dat hij heeft bedacht om zijn doel te bereiken; uit de enkele omstandigheid dat de beklagde identieke misdrijven heeft gepleegd als het hem ten laste gelegde, volgt niet noodzakelijk dat deze misdrijven de voortgezette en opeenvolgende uitvoering zijn van eenzelfde misdadig opzet.

5 januari 2021

P.20.1206.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.3](#)

AC nr. ...

ALLERLEI

Allerlei - Provocatie

Wanneer het opzet om het misdrijf te plegen is ontstaan buiten enig optreden van de politieambtenaar of van een derde handelend op het uitdrukkelijk verzoek van deze ambtenaar, deze zich heeft beperkt tot het scheppen van de gelegenheid om vrij een strafbaar feit te plegen in zodanige omstandigheden dat hij de uitvoering ervan kan vaststellen en aan de dader ruimte gelaten wordt om vrij met zijn misdadig voornemen te breken, is er geen sprake van provocatie in de zin van artikel 30 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering; de rechter oordeelt onaantastbaar of het optreden van de politieambtenaar of de derde handelend op verzoek van deze ambtenaar aan de oorsprong ligt van het misdadige voornemen van de dader of deze heeft aangemoedigd, dan wel slechts de gelegenheid was om vrij een strafbaar feit te plegen in omstandigheden waarin de dader steeds vrij met dit voornemen kon breken waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) Cass. 4 maart 2014, AR P.14.0333.N, AC 2014, nr. 174; EHRM, Baltins t. Letland, 8 januari 2013, NC 2014, p. 26 met noot van A. DE NAUW, "De formele toets van een provocatieverweer in de rechtspraak van Straatsburg en het Belgische strafprocesrecht"; A. DE NAUW, "La provocation à l'infraction par un agent de l'autorité", RDP 1980, pp. 321-326.

- Art. 30 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

ONAANTASTBARE BEOORDELING DOOR DE FEITENRECHTER

- Stedenbouw - Herstelmaatregel - Redelijkheid van de bevolen herstelmaatregel - Evenredigheid - Criteria

De rechter oordeelt onaantastbaar in feite of een herstelmaatregel evenredig is met de in concreto vastgestelde aantasting van de ruimtelijke ordening en of uit de vergelijking tussen het voordeel voor de ruimtelijke ordening dat volgt uit die maatregel en de voor de betrokkene veroorzaakte last niet volgt dat de herstelmaatregel kennelijk onredelijk is; bij die beoordeling kan de rechter de aard van en de wijze waarop het stedenbouwkundige misdrijf werd gepleegd dat tot de herstelmaatregel aanleiding geeft, het flagrante karakter van het misdrijf en de doelbewustheid waarmee het werd gepleegd, mee in overweging nemen.

5 januari 2021

P.20.0736.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.2](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Eenheid van opzet - Controle door het Hof - Draagwijdte

De rechter oordeelt onaantastbaar of er eenheid van opzet bestaat tussen de feiten waaraan hij een beklaagde schuldig verklaart en deze waarvoor diezelfde beklaagde bij een eerder in kracht van gewijsde gegane strafrechtelijke beslissing tot straf is veroordeeld; het Hof gaat enkel na of de rechter uit de door hem vastgestelde feiten al dan niet die eenheid van opzet naar recht heeft kunnen afleiden.

5 januari 2021

P.20.1206.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.3](#)

AC nr. ...

- Gerechtig onderzoek - Bijzondere opsporingsmethoden - Infiltratie - Artikelen 47novies en 47octies Wetboek van Strafvordering - Uitvoering van de infiltratie - Processen-verbaal - Optreden van de officier van gerechtelijke politie en van het openbaar ministerie - Draagwijdte

Uit de bepaling van artikel 47novies, § 2, tweede tot en met vierde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat moet worden aangenomen dat de bedoelde processenverbaal een waarheidsgetrouwe weergave bevatten van de verschillende fasen van de infiltratie, onverminderd het wettelijk verbod om gegevens te vermelden als bedoeld door artikel 47novies, § 2, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en de in artikel 47octies, § 3, 6°, Wetboek van Strafvordering bedoelde officier van gerechtelijke politie, dit is de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie, alsook het openbaar ministerie, worden geacht daarbij loyaal op te treden; het komt de partijen toe aannemelijk te maken dat de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie en het openbaar ministerie niet alle voor de partijen in het strafproces relevante informatie hebben opgenomen of laten opnemen in deze processen-verbaal en dat hierdoor het recht van verdediging is miskend en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) H. BERKMOES en J. DELMULLE, De bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, Politeia, Editie 2011, inz. pp. 671-726.

- Art. 47novies, § 2, tweede, derde en vierde lid Wetboek van Strafvordering

- Art. 47octies, § 3, 6° Wetboek van Strafvordering

- Niet meer voor de verdediging beschikbare gegevens - Criteria - Draagwijdte

Uit het enkele feit dat bepaalde gegevens die nuttig kunnen zijn voor de verdediging van een beklaagde niet of niet langer beschikbaar zijn, volgt niet dat daardoor het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van die beklaagde noodzakelijk zijn miskend; het staat aan de rechter te oordelen of het niet of niet langer beschikbaar zijn van de gegevens daadwerkelijk de uitoefening van de rechten van een beklaagde aantast en daaruit de gepaste gevolgen te trekken voor de beoordeling van de schuld en bij die beoordeling kan de rechter de omstandigheid betrekken dat de met opsporing en vervolging belaste instanties niet verantwoordelijk zijn voor het niet of niet langer beschikbaar zijn van de gegevens waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord.

ONDERNEMINGSRAAD EN VEILIGHEIDSCOMITE

BESCHERMDE WERKNEMERS

Beschermde werknemers - Preventieadviseur - Collectief ontslag - Verplichting om binnen het personeel over een preventieadviseur te beschikken

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002, in zoverre het de toepassing uitsluit van de beschermingsprocedures ten aanzien van elke preventieadviseur die ontslagen wordt in het kader van een collectief ontslag, ongeacht of de werkgever al dan niet verplicht is om na het collectief ontslag binnen zijn personeel over een preventieadviseur te beschikken, al naargelang hij op dat tijdstip ten minste twintig of, integendeel, minder dan twintig werknemers in dienst heeft.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. 351

Beschermde werknemers - Preventieadviseur - Collectief ontslag - Beschermingsprocedure - Geen toepassing

Krachtens artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002 betreffende de bescherming van de preventieadviseurs zijn de in deze wet bepaalde procedures in geval van beëindiging van de arbeidsovereenkomst van de preventieadviseur niet van toepassing in geval van collectief ontslag waarop de procedures van toepassing zijn die zijn vastgesteld krachtens hoofdstuk VII van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling.

- Art. 4, 3° Wet 20 december 2002 betreffende de bescherming van de preventieadviseurs

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. 351

Beschermde werknemers - Preventieadviseur - Collectief ontslag - Beschermingsprocedure - Geen toepassing

Krachtens artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002 betreffende de bescherming van de preventieadviseurs zijn de in deze wet bepaalde procedures in geval van beëindiging van de arbeidsovereenkomst van de preventieadviseur niet van toepassing in geval van collectief ontslag waarop de procedures van toepassing zijn die zijn vastgesteld krachtens hoofdstuk VII van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling.

- Art. 4, 3° Wet 20 december 2002 betreffende de bescherming van de preventieadviseurs

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. ...

Beschermde werknemers - Collectief ontslag - Preventieadviseur - Redenen die verband houden met zijn onafhankelijkheid - Geen verband - Evenredigheidstoezicht door de bevoegde rechter

Hoewel de informatie- en raadplegingsprocedure die moet worden gevolgd bij een collectief ontslag en die een hoofdzakelijk collectieve procedure is, op zich niet waarborgt dat de werkgever een collectief ontslag zou kunnen aangrijpen om de arbeidsverhouding met een preventieadviseur te beëindigen om redenen die verband houden met diens onafhankelijkheid, staat het aan de bevoegde rechter, die in voorkomend geval in kort geding uitspraak doet, om op verzoek van de preventieadviseur een toetsing te verrichten van de werkelijkheid van de redenen voor het ontslag op basis van de aan hem voorgelegde feiten van de zaak; een dergelijke toetsing volstaat om de evenredigheid van de in het geding zijnde bepaling te waarborgen.

- Art. 4, 3° Wet 20 december 2002 betreffende de bescherming van de preventieadviseurs

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. 351

Beschermde werknemers - Preventieadviseur - Individueel ontslag - Beschermingsprocedure - Collectief ontslag - Ontstentenis van beschermingsprocedure - Discriminatie

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002 in zoverre het, ten aanzien van de preventieadviseur die ontslagen is in het kader van een collectief ontslag, waarop de procedures van toepassing zijn die zijn vastgesteld krachtens hoofdstuk VII van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling, de toepassing uitsluit van de door de wet van 20 december 2002 voorgeschreven procedures op de preventieadviseur van wie het individueel ontslag wordt overwogen.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. ...

Beschermde werknemers - Preventieadviseur - Collectief ontslag - Verplichting om binnen het personeel over een preventieadviseur te beschikken

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002, in zoverre het de toepassing uitsluit van de beschermingsprocedures ten aanzien van elke preventieadviseur die ontslagen wordt in het kader van een collectief ontslag, ongeacht of de werkgever al dan niet verplicht is om na het collectief ontslag binnen zijn personeel over een preventieadviseur te beschikken, al naargelang hij op dat tijdstip ten minste twintig of, integendeel, minder dan twintig werknemers in dienst heeft.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. ...

Beschermde werknemers - Preventieadviseur - Individueel ontslag - Beschermingsprocedure - Collectief ontslag - Ontstentenis van beschermingsprocedure - Discriminatie

Het Hof is verplicht om aan het Grondwettelijk Hof de vraag stellen over de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 4, 3°, van de wet van 20 december 2002 in zoverre het, ten aanzien van de preventieadviseur die ontslagen is in het kader van een collectief ontslag, waarop de procedures van toepassing zijn die zijn vastgesteld krachtens hoofdstuk VII van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling, de toepassing uitsluit van de door de wet van 20 december 2002 voorgeschreven procedures op de preventieadviseur van wie het individueel ontslag wordt overwogen.

- Art. 2, § 2 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. 351

Beschermde werknemers - Collectief ontslag - Preventieadviseur - Redenen die verband houden met zijn onafhankelijkheid - Geen verband - Evenredigheidstoezicht door de bevoegde rechter

Hoewel de informatie- en raadplegingsprocedure die moet worden gevolgd bij een collectief ontslag en die een hoofdzakelijk collectieve procedure is, op zich niet waarborgt dat de werkgever een collectief ontslag zou kunnen aangrijpen om de arbeidsverhouding met een preventieadviseur te beëindigen om redenen die verband houden met diens onafhankelijkheid, staat het aan de bevoegde rechter, die in voorkomend geval in kort geding uitspraak doet, om op verzoek van de preventieadviseur een toetsing te verrichten van de werkelijkheid van de redenen voor het ontslag op basis van de aan hem voorgelegde feiten van de zaak; een dergelijke toetsing volstaat om de evenredigheid van de in het geding zijnde bepaling te waarborgen.

- Art. 4, 3° Wet 20 december 2002 betreffende de bescherming van de preventieadviseurs

29 november 2021

S.15.0079.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211129.3F.72](#)

AC nr. ...

ONDERZOEK IN STRAFZAKEN

GERECHTELIJK ONDERZOEK

Gerechtig onderzoek - Bijzondere opsporingslethoden - Infiltratie - Artikelen 47novies en 47octies Wetboek van Strafvordering - Uitvoering van de infiltratie - Processen-verbaal - Optreden van de officier van gerechtelijke politie en van het openbaar ministerie - Beoordeling door de rechter - Draagwijdte

Uit de bepaling van artikel 47novies, § 2, tweede tot en met vierde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat moet worden aangenomen dat de bedoelde processenverbaal een waarheidsgetrouwe weergave bevatten van de verschillende fasen van de infiltratie, onverminderd het wettelijk verbod om gegevens te vermelden als bedoeld door artikel 47novies, § 2, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en de in artikel 47octies, § 3, 6°, Wetboek van Strafvordering bedoelde officier van gerechtelijke politie, dit is de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie, alsook het openbaar ministerie, worden geacht daarbij loyaal op te treden; het komt de partijen toe aannemelijk te maken dat de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie en het openbaar ministerie niet alle voor de partijen in het strafproces relevante informatie hebben opgenomen of laten opnemen in deze processen-verbaal en dat hierdoor het recht van verdediging is miskend en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) H. BERKMOES en J. DELMULLE, De bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, Politeia, Editie 2011, inz. pp. 671-726.

- Art. 47novies, § 2, tweede, derde en vierde lid Wetboek van Strafvordering

- Art. 47octies, § 3, 6° Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

Gerechtig onderzoek - Bijzondere opsporingslethoden - Beoordeling van het provocatieverweer - Draagwijdte - Infiltratie - Geluidsopname van de contacten van de undercoveragent - Recht van verdediging

Geen enkele bepaling of algemeen rechtsbeginsel vereist dat een geluidsopname wordt gemaakt van alle contacten die een undercoveragent in het kader van een door artikel 47octies Wetboek van Strafvordering bedoelde infiltratie onderhoudt; een dergelijke vereiste, die de uitvoering van deze bijzondere opsporingsmethode in de praktijk onmogelijk zou maken, kan evenmin worden afgeleid uit de verplichting voor de rechter om een provocatieverweer dat op een enigszins aannemelijke wijze wordt aangevoerd, te onderzoeken en te beantwoorden.

- Art. 47octies Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

Gerechtig onderzoek - Bijzondere opsporingslethoden - Observatie - Controle door de kamer van inbeschuldigingstelling bij toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering - Draagwijdte

De beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling bij toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering over het toezicht op de regelmatigheid van de toepassing van de bijzondere opsporingsmethode observatie is bindend voor de vonnisrechter; wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling naar aanleiding van dit toezicht een bij conclusie aangevoerd verweer beantwoordt over de regelmatigheid van de bijzondere opsporingsmethode, is de rechter ten gronde aan wie datzelfde verweer wordt voorgelegd, niet gehouden hierop te antwoorden (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 235ter Wetboek van Strafvordering
- Art. 235ter Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

OPSPORINGSONDERZOEK

Opsporingsonderzoek - Opsporingshandelingen - Verhoor van de verdachte - Zwijgrecht - Artikel 47bis Wetboek van Strafvordering - Vraag van een opsporingsambtenaar - Draagwijdte

Het recht om als verdachte van een strafbaar feit niet te worden gedwongen een verklaring af te leggen, zoals dit voortvloeit uit artikel 6 EVRM en artikel 47bis, § 2, 2), Wetboek van Strafvordering, belet niet dat opsporingsambtenaren aan een verdachte vragen mogen stellen; uit het enkele feit dat een opsporingsambtenaar aan een verdachte die zich reeds op het zwijgrecht heeft beroepen, alsnog één of meerdere vragen stelt, volgt geen miskenning van zijn rechten.

- Art. 47bis, § 2, 2) Wetboek van Strafvordering
- Art. 6 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

2 februari 2021

P.20.1067.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.3](#)

AC nr. ...

ONDERZOEKSGERECHTEN

- Handhaving voorlopige hechtenis - Verzuim om de raadsman te horen in zijn opmerkingen betreffende het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel - Taak van het onderzoeksgerecht

Noch artikel 16 Voorlopige Hechteniswet noch enige andere wetsbepaling voorzien erin dat het verzuim de advocaat van de inverdenkinggestelde te horen in zijn opmerkingen betreffende het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel wordt gesanctioneerd met het onregelmatig verklaren van het uitgevaardigde aanhoudingsbevel en met de onmiddellijke invrijheidstelling van de inverdenkinggestelde; het staat aan het onderzoeksgerecht ingeval van een dergelijk verzuim te oordelen of gelet op de concrete omstandigheden van de zaak dit het recht van verdediging van de inverdenkinggestelde daadwerkelijk en onherstelbaar heeft aangetast.

- Art. 16, § 2, vijfde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

5 januari 2021

P.20.1319.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.11](#)

AC nr. ...

- Kamer van inbeschuldigingstelling - Bijzondere opsporingsmethoden - Observatie - Controle bij toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering - Draagwijdte

De beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling bij toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering over het toezicht op de regelmatigheid van de toepassing van de bijzondere opsporingsmethode observatie is bindend voor de vonnisrechter; wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling naar aanleiding van dit toezicht een bij conclusie aangevoerd verweer beantwoordt over de regelmatigheid van de bijzondere opsporingsmethode, is de rechter ten gronde aan wie datzelfde verweer wordt voorgelegd, niet gehouden hierop te antwoorden (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 235ter Wetboek van Strafvordering

- Art. 235ter Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

- Vreemdelingen - Vasthoudingsmaatregel - Beroep bij de rechterlijke macht - Wettigheidscontrole - Nieuwe titel van hechtenis - Verweer dat een onwettigheid aanvoert die voor de twee beslissingen tot vrijheidsberoving geldt - Verplichting om te antwoorden

Wanneer de vreemdeling aanvoert dat, ondanks het afleveren van een nieuwe titel, het beroep zijn voorwerp behoudt omdat de onwettigheid van de eerste opsluiting zich op identieke wijze aan de basis van de tweede opsluiting bevindt, is het onderzoeksgerecht verplicht om op dit verweer te antwoorden (1). (1) Zie Cass. 23 januari 2018, AR P.17.1318.N, AC 2018, nr. 50; Cass. 10 mei 2017, AR P.17.0447.F, AC 2017, nr. 324.

- Art. 72 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

1 september 2021

P.21.1124.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.4](#)

AC nr. ...

OPENBAAR MINISTERIE

- Processen-verbaal - Inhoud - Optreden van het openbaar ministerie - Beoordeling door de rechter - Draagwijdte - Bijzondere opsporingsmethoden - Infiltratie - Artikelen 47novies en 47octies Wetboek van Strafvordering - Uitvoering van de infiltratie

Uit de bepaling van artikel 47novies, § 2, tweede tot en met vierde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat moet worden aangenomen dat de bedoelde processenverbaal een waarheidsgetrouwe weergave bevatten van de verschillende fasen van de infiltratie, onverminderd het wettelijk verbod om gegevens te vermelden als bedoeld door artikel 47novies, § 2, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en de in artikel 47octies, § 3, 6°, Wetboek van Strafvordering bedoelde officier van gerechtelijke politie, dit is de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie, alsook het openbaar ministerie, worden geacht daarbij loyaal op te treden; het komt de partijen toe aannemelijk te maken dat de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie en het openbaar ministerie niet alle voor de partijen in het strafproces relevante informatie hebben opgenomen of laten opnemen in deze processen-verbaal en dat hierdoor het recht van verdediging is miskend en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) H. BERKMOES en J. DELMULLE, De bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, Politeia, Editie 2011, inz. pp. 671-726.

- Art. 47novies, § 2, tweede, derde en vierde lid Wetboek van Strafvordering

- Art. 47octies, § 3, 6° Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

- Hoger beroep - Strafzaken

Behoudens uitzonderingen die de wet bepaalt, kan het openbaar ministerie in beginsel hoger beroep aantekenen tegen elk in eerste aanleg gewezen vonnis in strafzaken, waaronder een vonnis alvorens recht te doen waarbij een onderzoeksmaatregel wordt bevolen; uit de omstandigheid dat het openbaar ministerie een onderzoeksmaatregel laat uitvoeren die inhoudelijk overeenkomt met de in een vonnis alvorens recht te doen bevolen onderzoeksmaatregel, kan niet worden afgeleid dat het door het openbaar ministerie tegen dit vonnis ingestelde hoger beroep geen belang of geen voorwerp meer zou hebben (1). (1) Zie concl. OM.

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

POLITIE

- Provocatie

Wanneer het opzet om het misdrijf te plegen is ontstaan buiten enig optreden van de politieambtenaar of van een derde handelend op het uitdrukkelijk verzoek van deze ambtenaar, deze zich heeft beperkt tot het scheppen van de gelegenheid om vrij een strafbaar feit te plegen in zodanige omstandigheden dat hij de uitvoering ervan kan vaststellen en aan de dader ruimte gelaten wordt om vrij met zijn misdadig voornemen te breken, is er geen sprake van provocatie in de zin van artikel 30 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering; de rechter oordeelt onaantastbaar of het optreden van de politieambtenaar of de derde handelend op verzoek van deze ambtenaar aan de oorsprong ligt van het misdadige voornemen van de dader of deze heeft aangemoedigd, dan wel slechts de gelegenheid was om vrij een strafbaar feit te plegen in omstandigheden waarin de dader steeds vrij met dit voornemen kon breken waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) Cass. 4 maart 2014, AR P.14.0333.N, AC 2014, nr. 174; EHRM, Baltins t. Letland, 8 januari 2013, NC 2014, p. 26 met noot van A. DE NAUW, "De formele toets van een provocatieverweer in de rechtspraak van Straatsburg en het Belgische strafprocesrecht"; A. DE NAUW, "La provocation à l'infraction par un agent de l'autorité", RDP 1980, pp. 321-326.

- Art. 30 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

- Bijzondere opsporingsmethoden - Infiltratie - Artikelen 47novies en 47octies Wetboek van Strafvordering - Uitvoering van de infiltratie - Processen-verbaal - Inhoud - Optreden van de officier van gerechtelijke politie en van het openbaar ministerie - Beoordeling door de rechter - Draagwijdte

Uit de bepaling van artikel 47novies, § 2, tweede tot en met vierde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat moet worden aangenomen dat de bedoelde processenverbaal een waarheidsgetrouwe weergave bevatten van de verschillende fasen van de infiltratie, onverminderd het wettelijk verbod om gegevens te vermelden als bedoeld door artikel 47novies, § 2, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en de in artikel 47octies, § 3, 6°, Wetboek van Strafvordering bedoelde officier van gerechtelijke politie, dit is de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie, alsook het openbaar ministerie, worden geacht daarbij loyaal op te treden; het komt de partijen toe aannemelijk te maken dat de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie en het openbaar ministerie niet alle voor de partijen in het strafproces relevante informatie hebben opgenomen of laten opnemen in deze processen-verbaal en dat hierdoor het recht van verdediging is miskend en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) H. BERKMOES en J. DELMULLE, De bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, Politeia, Editie 2011, inz. pp. 671-726.

- Art. 47novies, § 2, tweede, derde en vierde lid Wetboek van Strafvordering

- Art. 47octies, § 3, 6° Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

PREJUDICIEEL GESCHIL

- Grondwettelijk Hof - Hof van Cassatie - Verplichting - Grenzen - Niet-vergelijkbare rechtstoestanden

De in artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om, wanneer hij ambtshalve een grief opwerpt bij toepassing van het tweede lid van die bepaling, de partijen te verzoeken om zich hierover uit te spreken, strekt ertoe het recht van verdediging te vrijwaren van de partijen in hoger beroep aangezien deze niet kunnen voorzien welke grieven in voorkomend geval ambtshalve zullen worden opgeworpen door de rechter in hoger beroep; de situatie van een partij in hoger beroep die wordt geconfronteerd met een bij toepassing van artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering door de rechter in hoger beroep ambtshalve opgeworpen grief, valt niet te vergelijken met de situatie van een partij die bij een hoger beroep tegen een vonnis alvorens recht te doen ervan op de hoogte is dat, wanneer de rechter in hoger beroep het beroepen vonnis tenietdoet of wijzigt, de grond van de zaak zal worden beoordeeld in hoger beroep, zodat hij hierover verweer kan voeren, zodat de prejudiciële vraag die betrekking heeft op niet-vergelijkbare rechtstoestanden niet dient te worden gesteld .(1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

RECHT VAN VERDEDIGING

STRAFZAKEN

Strafzaken - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Verzuim om de raadsman te horen in zijn opmerkingen betreffende het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel - Taak van het onderzoeksgerecht

Noch artikel 16 Voorlopige Hechteniswet noch enige andere wetsbepaling voorzien erin dat het verzuim de advocaat van de inverdenkinggestelde te horen in zijn opmerkingen betreffende het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel wordt gesanctioneerd met het onregelmatig verklaren van het uitgevaardigde aanhoudingsbevel en met de onmiddellijke invrijheidstelling van de inverdenkinggestelde; het staat aan het onderzoeksgerecht ingeval van een dergelijk verzuim te oordelen of gelet op de concrete omstandigheden van de zaak dit het recht van verdediging van de inverdenkinggestelde daadwerkelijk en onherstelbaar heeft aangetast.

- Art. 16, § 2, vijfde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

5 januari 2021

P.20.1319.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.11](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Niet meer voor de verdediging beschikbare gegevens - Beoordeling door de rechter - Criteria - Draagwijdte

Uit het enkele feit dat bepaalde gegevens die nuttig kunnen zijn voor de verdediging van een beklaagde niet of niet langer beschikbaar zijn, volgt niet dat daardoor het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van die beklaagde noodzakelijk zijn miskend; het staat aan de rechter te oordelen of het niet of niet langer beschikbaar zijn van de gegevens daadwerkelijk de uitoefening van de rechten van een beklaagde aantast en daaruit de gepaste gevolgen te trekken voor de beoordeling van de schuld en bij die beoordeling kan de rechter de omstandigheid betrekken dat de met opsporing en vervolging belaste instanties niet verantwoordelijk zijn voor het niet of niet langer beschikbaar zijn van de gegevens waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord.

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Gerechtelijke onderzoek - Bijzondere opsporingsmethoden - Infiltratie - Artikelen 47novies en 47octies Wetboek van Strafvordering - Uitvoering van de infiltratie - Processen-verbaal - Optreden van de officier van gerechtelijke politie en van het openbaar ministerie - Draagwijdte

Uit de bepaling van artikel 47novies, § 2, tweede tot en met vierde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat moet worden aangenomen dat de bedoelde processenverbaal een waarheidsgetrouwe weergave bevatten van de verschillende fasen van de infiltratie, onverminderd het wettelijk verbod om gegevens te vermelden als bedoeld door artikel 47novies, § 2, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en de in artikel 47octies, § 3, 6°, Wetboek van Strafvordering bedoelde officier van gerechtelijke politie, dit is de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie, alsook het openbaar ministerie, worden geacht daarbij loyaal op te treden; het komt de partijen toe aannemelijk te maken dat de officier die de leiding heeft over de uitvoering van de infiltratie en het openbaar ministerie niet alle voor de partijen in het strafproces relevante informatie hebben opgenomen of laten opnemen in deze processen-verbaal en dat hierdoor het recht van verdediging is miskend en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) H. BERKMOES en J. DELMULLE, De bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, Politeia, Editie 2011, inz. pp. 671-726.

- Art. 47novies, § 2, tweede, derde en vierde lid Wetboek van Strafvordering

- Art. 47octies, § 3, 6° Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Bijzondere opsporingsmethoden - Infiltratie - Geluidsopname van de contacten van de undercoveragent - Recht van verdediging - Beoordeling van het provocatieverweer - Draagwijdte

Geen enkele bepaling of algemeen rechtsbeginsel vereist dat een geluidsopname wordt gemaakt van alle contacten die een undercoveragent in het kader van een door artikel 47octies Wetboek van Strafvordering bedoelde infiltratie onderhoudt; een dergelijke vereiste, die de uitvoering van deze bijzondere opsporingsmethode in de praktijk onmogelijk zou maken, kan evenmin worden afgeleid uit de verplichting voor de rechter om een provocatieverweer dat op een enigszins aannemelijke wijze wordt aangevoerd, te onderzoeken en te beantwoorden.

- Art. 47octies Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Hoger beroep - Evocatie - Gevolgen - Heropening van de debatten

De verplichting voor de rechter in hoger beroep om, indien het vonnis wordt tenietgedaan wegens schending of niet hersteld verzuim van vormen, door de wet voorgeschreven op straffe van nietigheid, mede over de zaak zelf te beslissen, vloeit rechtstreeks voort uit de wet, namelijk uit artikel 215 Wetboek van Strafvordering, zodat wanneer hoger beroep wordt aangetekend tegen een vonnis alvorens recht te doen, de partijen in hoger beroep er bijgevolg van op de hoogte zijn dat, wanneer de rechter in hoger beroep dit vonnis tenietdoet of wijzigt, hij zich dient uit te spreken over de grond van de zaak, zodat zij in de gelegenheid zijn hun standpunt over de grond van de zaak uiteen te zetten; die wettelijke verplichting impliceert dat de rechter in hoger beroep, behoudens wanneer hij te kennen zou hebben gegeven dat het debat over de grond van de zaak in voorkomend geval zou worden afgesplitst, na het tenietdoen of wijzigen van een vonnis alvorens recht te doen niet ertoe verplicht is hierover een afzonderlijke beslissing te wijzen en het debat te heropenen teneinde de partijen uit te nodigen zich te verdedigen over de grond van de zaak en de rechter in hoger beroep die niet de heropening van het debat beveelt en zich in dezelfde beslissing uitspreekt over de evocatie en de grond van de zaak, miskent hierdoor niet het recht op een eerlijk proces of het recht van verdediging; de omstandigheid dat de rechter in hoger beroep die een vonnis alvorens recht te doen tenietdoet of wijzigt de mogelijkheid heeft om hierbij het debat te heropenen, evenals de omstandigheid dat dit in een andere zaak voor dezelfde rechtsmacht in hoger beroep ook is gebeurd, doen hieraan geen afbreuk en impliceren niet dat de partijen zouden zijn verschalkt in hun rechtmatige verwachtingen (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Hoger beroep - Saisine van de appelrechter - Grieven - Ambtshalve grief opgeworpen door de appelrechter - Verzoek aan de partijen om zich uit te spreken over de ambtshalve opgeworpen grieven - Doelstelling

De in artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om, wanneer hij ambtshalve een grief opwerpt bij toepassing van het tweede lid van die bepaling, de partijen te verzoeken om zich hierover uit te spreken, strekt ertoe het recht van verdediging te vrijwaren van de partijen in hoger beroep aangezien deze niet kunnen voorzien welke grieven in voorkomend geval ambtshalve zullen worden opgeworpen door de rechter in hoger beroep; de situatie van een partij in hoger beroep die wordt geconfronteerd met een bij toepassing van artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering door de rechter in hoger beroep ambtshalve opgeworpen grief, valt niet te vergelijken met de situatie van een partij die bij een hoger beroep tegen een vonnis alvorens recht te doen ervan op de hoogte is dat, wanneer de rechter in hoger beroep het beroepen vonnis tenietdoet of wijzigt, de grond van de zaak zal worden beoordeeld in hoger beroep, zodat hij hierover verweer kan voeren, zodat de prejudiciële vraag die betrekking heeft op niet-vergelijkbare rechtstoestanden niet dient te worden gesteld (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Hoger beroep - Evocatie - Gevolgen

De in artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering aan de rechter in hoger beroep opgelegde verplichting om, wanneer hij ambtshalve een grief opwerpt bij toepassing van het tweede lid van die bepaling, de partijen te verzoeken om zich hierover uit te spreken, strekt ertoe het recht van verdediging te vrijwaren van de partijen in hoger beroep aangezien deze niet kunnen voorzien welke grieven in voorkomend geval ambtshalve zullen worden opgeworpen door de rechter in hoger beroep; de situatie van een partij in hoger beroep die wordt geconfronteerd met een bij toepassing van artikel 210, derde lid, Wetboek van Strafvordering door de rechter in hoger beroep ambtshalve opgeworpen grief, valt niet te vergelijken met de situatie van een partij die bij een hoger beroep tegen een vonnis alvorens recht te doen ervan op de hoogte is dat, wanneer de rechter in hoger beroep het beroepen vonnis tenietdoet of wijzigt, de grond van de zaak zal worden beoordeeld in hoger beroep, zodat hij hierover verweer kan voeren, zodat de prejudiciële vraag die betrekking heeft op niet-vergelijkbare rechtstoestanden niet dient te worden gesteld (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 210, derde lid Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, tenzij één van de criteria van dermate overwegend belang is dat dit criterium volstaat om uit te maken of het strafproces in zijn geheel beschouwd al dan niet eerlijk verloopt (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een

getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Zwijgrecht

Het zwijgrecht, namelijk het recht om niet aan zijn eigen beschuldiging mee te werken, betekent dat de vervolgende partij haar bewijsvoering niet mag baseren op bewijselementen die onder dwang of onder druk, in weerwil van de betrokken persoon, zijn verkregen.

- Art. 14.3, g) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Voorwaardelijke invrijheidstelling - Zwijgrecht - Strafuitvoering - Begeleiding door een justitieassistent - Loyauteitsverplichting

Aangezien de justitieassistent geen vervolgende of rechtsprekende autoriteit is, beschikt de onder zijn begeleiding geplaatste veroordeelde niet over een zwijgrecht waardoor de laatstgenoemde zich aan de onder de voorwaarden voor zijn vrijlating vermelde loyauteitsverplichting kan onttrekken.

- Art. 14.3, g) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

RECHTEN VAN DE MENS

INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE ECONOMISCHE SOCIALE EN CULTURELE RECHTEN

Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culture rechten - Artikel 14.3.g - Zwijgrecht - Strafvuitvoering - Voorwaardelijke invrijheidstelling - Begeleiding door een justitieassistent - Loyauteitsverplichting

Aangezien de justitieassistent geen vervolgende of rechtsprekende autoriteit is, beschikt de onder zijn begeleiding geplaatste veroordeelde niet over een zwijgrecht waardoor de laatstgenoemde zich aan de onder de voorwaarden voor zijn vrijlating vermelde loyauteitsverplichting kan onttrekken.

- Art. 14.3, g) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culture rechten - Artikel 14.3.g - Zwijgrecht

Het zwijgrecht, namelijk het recht om niet aan zijn eigen beschuldiging mee te werken, betekent dat de vervolgende partij haar bewijsvoering niet mag baseren op bewijselementen die onder dwang of onder druk, in weerwil van de betrokken persoon, zijn verkregen.

- Art. 14.3, g) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

VERDRAG RECHTEN VAN DE MENS

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Zwijgrecht - Vraag van een opsporingsambtenaar - Draagwijdte

Het recht om als verdachte van een strafbaar feit niet te worden gedwongen een verklaring af te leggen, zoals dit voortvloeit uit artikel 6 EVRM en artikel 47bis, § 2, 2), Wetboek van Strafvordering, belet niet dat opsporingsambtenaren aan een verdachte vragen mogen stellen; uit het enkele feit dat een opsporingsambtenaar aan een verdachte die zich reeds op het zwijgrecht heeft beroepen, alsnog één of meerdere vragen stelt, volgt geen miskenning van zijn rechten.

- Art. 47bis, § 2, 2) Wetboek van Strafvordering

- Art. 6 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

2 februari 2021

P.20.1067.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.3](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Niet meer voor de verdediging beschikbare gegevens - Beoordeling door de rechter - Criteria - Draagwijdte

Uit het enkele feit dat bepaalde gegevens die nuttig kunnen zijn voor de verdediging van een beklaagde niet of niet langer beschikbaar zijn, volgt niet dat daardoor het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van die beklaagde noodzakelijk zijn miskend; het staat aan de rechter te oordelen of het niet of niet langer beschikbaar zijn van de gegevens daadwerkelijk de uitoefening van de rechten van een beklaagde aantast en daaruit de gepaste gevolgen te trekken voor de beoordeling van de schuld en bij die beoordeling kan de rechter de omstandigheid betrekken dat de met opsporing en vervolging belaste instanties niet verantwoordelijk zijn voor het niet of niet langer beschikbaar zijn van de gegevens waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord.

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Vaststelling van conclusietermijnen - Neerlegging van een conclusie na verstrijken van de conclusietermijnen - Draagwijdte

Een conclusie over de strafvordering die werd neergelegd of meegedeeld na het verstrijken van de bij toepassing van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering vastgelegde conclusietermijnen, kan niet zonder het akkoord van alle partijen en van het openbaar ministerie in het debat worden behouden.; de enkele omstandigheid dat de rechter, na te hebben vastgesteld dat het openbaar ministerie weigert akkoord te gaan met de laattijdige neerlegging van de conclusie van een partij, die conclusie uit het debat weert terwijl eerder in de procedure een laattijdig neergelegde conclusie van een andere partij met het akkoord van alle partijen wél in het debat werd behouden, levert geen miskening op van het recht op een eerlijk proces en op gelijkheid van wapens (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Hoger beroep - Evocatie - Gevolgen - Heropening van de debatten

De verplichting voor de rechter in hoger beroep om, indien het vonnis wordt tenietgedaan wegens schending of niet hersteld verzuim van vormen, door de wet voorgeschreven op straffe van nietigheid, mede over de zaak zelf te beslissen, vloeit rechtstreeks voort uit de wet, namelijk uit artikel 215 Wetboek van Strafvordering, zodat wanneer hoger beroep wordt aangetekend tegen een vonnis alvorens recht te doen, de partijen in hoger beroep er bijgevolg van op de hoogte zijn dat, wanneer de rechter in hoger beroep dit vonnis tenietdoet of wijzigt, hij zich dient uit te spreken over de grond van de zaak, zodat zij in de gelegenheid zijn hun standpunt over de grond van de zaak uiteen te zetten; die wettelijke verplichting impliceert dat de rechter in hoger beroep, behoudens wanneer hij te kennen zou hebben gegeven dat het debat over de grond van de zaak in voorkomend geval zou worden afgesplitst, na het tenietdoen of wijzigen van een vonnis alvorens recht te doen niet ertoe verplicht is hierover een afzonderlijke beslissing te wijzen en het debat te heropenen teneinde de partijen uit te nodigen zich te verdedigen over de grond van de zaak en de rechter in hoger beroep die niet de heropening van het debat beveelt en zich in dezelfde beslissing uitspreekt over de evocatie en de grond van de zaak, miskent hierdoor niet het recht op een eerlijk proces of het recht van verdediging; de omstandigheid dat de rechter in hoger beroep die een vonnis alvorens recht te doen tenietdoet of wijzigt de mogelijkheid heeft om hierbij het debat te heropenen, evenals de omstandigheid dat dit in een andere zaak voor dezelfde rechtsmacht in hoger beroep ook is gebeurd, doen hieraan geen afbreuk en impliceren niet dat de partijen zouden zijn verschalkt in hun rechtmatige verwachtingen (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering
- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechten ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, tenzij één van de criteria van dermate overwegend belang is dat dit criterium volstaat om uit te maken of het strafproces in zijn geheel beschouwd al dan niet eerlijk verloopt (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

---

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

---

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Recht van de beklaagde om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces - Omvang - Beperking - Draagwijdte

Uit de bepalingen van artikel 6.1 en 6.3.c. EVRM,, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, alsook uit het algemeen rechtsbeginsel van het recht op een eerlijk proces volgt dat een beklaagde het recht heeft om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces, te beslissen of hij zichzelf zal verdedigen, zijn strafproces daadwerkelijk moet kunnen volgen en eraan deelnemen, overleg moet kunnen plegen met zijn raadsman, hem instructies kunnen geven, verklaringen afleggen en tegenspraak kunnen voeren over het bewijsmateriaal en de loutere omstandigheid dat de beklaagde zich kan laten vertegenwoordigen door een raadsman of effectief door een raadsman wordt vertegenwoordigd volstaat niet om hem de voormelde rechten te ontzeggen; die rechten zijn evenwel niet absoluut en indien een beklaagde de uitoefening van die rechten zelf onmogelijk maakt of indien de rechter van oordeel is dat rekening houdend met de concrete elementen van de gehele zaak zoals onder meer de redelijke termijn-vereiste en de gevolgen van het aanslepen van de zaak voor de betrouwbaarheid van het bewijs de behandeling van de strafvordering geen verder uitstel duldt, kan hij het verzoek van een beklaagde om persoonlijk aanwezig te zijn bij de behandeling van de zaak en zelf of samen met zijn raadsman verweer te voeren, afwijzen en de rechter moet in geval van afwijzing van een dergelijk verzoek erop toezien dat het recht op een eerlijk proces van die beklaagde rekening houdend met de gehele rechtspleging voldoende is gewaarborgd (1). (1) Cass. 20 september 2016, AR P.16.0231.N, AC 2016, nr. 509.

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.21.0169.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.5](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.2 - Strafvueroeringsrechtbank - Voorwaardelijke invrijheidstelling - Herroeping - Niet-naleving van de voorwaarden - Beoordeling - Eerbiediging van het vermoeden van onschuld

Wanneer de strafvueroeringsrechtbank, om redenen die geen verband houden met de in het middel bekritiseerde overwegingen, vaststelt dat de eiser elk van de opgelegde bijzondere voorwaarden heeft overtreden, zoals zich onthouden van het besturen van een voertuig spijts verval, miskent ze het vermoeden van onschuld niet maar verantwoordt ze haar beslissing tot herroeping van de strafvueroeringsmodaliteiten naar recht in het licht van artikel 64, 3°, Wet Strafvueroering (1). (1) Zie concl. OM in Pas 2021, nr. 508.

- Art. 64, 3° Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafvueroeringsmodaliteiten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Artikel 6.3.d

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, tenzij één van de criteria van dermate overwegend belang is dat dit criterium volstaat om uit te maken of het strafproces in zijn geheel beschouwd al dan niet eerlijk verloopt (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Bedreigingen - Draagwijdte

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent en de rechter moet zijn beslissing steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst; indien bedreigingen een grond zijn voor het niet-horen van de getuige, moet de rechter onderzoeken of er objectieve en dus door bewijselementen ondersteunde gegevens zijn die de vrees voor bedreigingen en de impact daarvan op de oprechtheid van de verklaring van de getuige rechtvaardigen en voor die beoordeling is niet vereist dat de rechter vaststelt dat de bedreigingen uitgaan van de beklaagde zelf die om het horen van de getuige verzoekt en de rechter kan bij zijn beoordeling wel degelijk bedreigingen in aanmerking nemen die werden geuit tegen andere in het dossier betrokken personen, zoals medebeklaagden (1). (1) Cass. 15 december 2020, AR P.20.0946.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 15 september 2020, AR P.20.0137.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 8 september 2020, AR P.20.486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr.303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. Mortier; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.20.1125.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.c - Recht op een eerlijk proces - Recht van de beklaagde om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces - Omvang - Beperking - Draagwijdte

Uit de bepalingen van artikel 6.1 en 6.3.c. EVRM,, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, alsook uit het algemeen rechtsbeginsel van het recht op een eerlijk proces volgt dat een beklaagde het recht heeft om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces, te beslissen of hij zichzelf zal verdedigen, zijn strafproces daadwerkelijk moet kunnen volgen en eraan deelnemen, overleg moet kunnen plegen met zijn raadsman, hem instructies kunnen geven, verklaringen afleggen en tegenspraak kunnen voeren over het bewijsmateriaal en de loutere omstandigheid dat de beklaagde zich kan laten vertegenwoordigen door een raadsman of effectief door een raadsman wordt vertegenwoordigd volstaat niet om hem de voormelde rechten te ontzeggen; die rechten zijn evenwel niet absoluut en indien een beklaagde de uitoefening van die rechten zelf onmogelijk maakt of indien de rechter van oordeel is dat rekening houdend met de concrete elementen van de gehele zaak zoals onder meer de redelijke termijn-vereiste en de gevolgen van het aanslepen van de zaak voor de betrouwbaarheid van het bewijs de behandeling van de strafvordering geen verder uitstel duldt, kan hij het verzoek van een beklaagde om persoonlijk aanwezig te zijn bij de behandeling van de zaak en zelf of samen met zijn raadsman verweer te voeren, afwijzen en de rechter moet in geval van afwijzing van een dergelijk verzoek erop toezien dat het recht op een eerlijk proces van die beklaagde rekening houdend met de gehele rechtspleging voldoende is gewaarborgd (1). (1) Cass. 20 september 2016, AR P.16.0231.N, AC 2016, nr. 509.

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.21.0169.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.5](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.c - Voorlopige hechtenis - Onmiddellijke aanhouding - Draagwijdte

De door een vonnis bevolen onmiddellijke aanhouding van een beklaagde, maakt het die laatste niet onmogelijk persoonlijk aanwezig te zijn op zijn proces voor het appelgerecht, ook als hij daardoor het risico loopt van zijn vrijheid te worden beroofd; de bepaling van artikel 6.3.c EVRM verzet zich niet tegen wettig opgelegde vrijheidsberovende maatregelen, ook al hebben ze tot gevolg dat de beklaagde naar aanleiding van zijn persoonlijke aanwezigheid op zijn proces van zijn vrijheid wordt beroofd en bovendien kan een beklaagde zijn vrijheidsberoving laten toetsen door het indienen van een verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling (1). (1) EHRM 23 juli 2020, nr. 37368/15, Chong t. Andorra.

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.21.0169.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.5](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Allerlei - Artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol EVRM - Herstelmaatregel - Redelijkheid van de bevolen herstelmaatregel - Evenredigheid - Beoordeling door de rechter

Artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol EVRM verbiedt de rechter een herstelmaatregel te bevelen die kennelijk onredelijk is; hierbij dient hij na te gaan of het voordeel van de bevolen herstelmaatregel voor het behoud van een goede ruimtelijke ordening opweegt tegen de last die daaruit voortvloeit voor de overtreder; het bevolen herstel moet evenredig zijn met de in concreto vastgestelde aantasting van de ruimtelijke ordening en de maatregel moet redelijk blijven in vergelijking tot de last die hij voor de betrokkene meebrengt (1). (1) Zie Cass. 5 februari 2019, AR P.17.0756.N, AC 2019, nr. 65; Cass. 5 januari 2016, AR P.14.1754.N, AC 2016, nr. 3; Cass. 24 november 2009, AR P.09.0278.N, AC 2009, nr. 689.

5 januari 2021

P.20.0736.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.2](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Allerlei - Zevende Aanvullend Protocol - Artikel 2 - Recht op hoger beroep - Evocatie - Draagwijdte

Uit de enkele omstandigheid dat de rechter in hoger beroep de beslissing van de eerste rechter vernietigt, de zaak tot zich trekt en zelf uitspraak doet over de grond van de zaak, kan geen schending van artikel 2 Zevende Aanvullend Protocol EVRM worden afgeleid; de omstandigheid dat België bij de goedkeuring en de bekrachtiging van artikel 2 Zevende Aanvullend Protocol EVRM geen voorbehoud heeft geformuleerd met betrekking tot de in artikel 215 Wetboek van Strafvordering bedoelde evocatie, doet hieraan geen afbreuk (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

- Art. 2 Protocol nr. 7 bij het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

- Art. 215 Wetboek van Strafvordering

- Art. 2 Protocol nr. 7 bij het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

RECHTSBEGINSELEN (ALGEMENE)

- Wapengelijkheid - Vaststelling van conclusietermijnen - Neerlegging van een conclusie na verstrijken van de conclusietermijnen - Draagwijdte

Een conclusie over de strafvordering die werd neergelegd of meegedeeld na het verstrijken van de bij toepassing van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering vastgelegde conclusietermijnen, kan niet zonder het akkoord van alle partijen en van het openbaar ministerie in het debat worden behouden.; de enkele omstandigheid dat de rechter, na te hebben vastgesteld dat het openbaar ministerie weigert akkoord te gaan met de laattijdige neerlegging van de conclusie van een partij, die conclusie uit het debat weert terwijl eerder in de procedure een laattijdig neergelegde conclusie van een andere partij met het akkoord van alle partijen wél in het debat werd behouden, levert geen miskennis op van het recht op een eerlijk proces en op gelijkheid van wapens (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

- Recht op een eerlijk proces - Recht van de beklaagde om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces - Omvang - Beperking - Draagwijdte

Uit de bepalingen van artikel 6.1 en 6.3.c. EVRM,, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, alsook uit het algemeen rechtsbeginsel van het recht op een eerlijk proces volgt dat een beklaagde het recht heeft om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces, te beslissen of hij zichzelf zal verdedigen, zijn strafproces daadwerkelijk moet kunnen volgen en eraan deelnemen, overleg moet kunnen plegen met zijn raadsman, hem instructies kunnen geven, verklaringen afleggen en tegenspraak kunnen voeren over het bewijsmateriaal en de loutere omstandigheid dat de beklaagde zich kan laten vertegenwoordigen door een raadsman of effectief door een raadsman wordt vertegenwoordigd volstaat niet om hem de voormelde rechten te ontzeggen; die rechten zijn evenwel niet absoluut en indien een beklaagde de uitoefening van die rechten zelf onmogelijk maakt of indien de rechter van oordeel is dat rekening houdend met de concrete elementen van de gehele zaak zoals onder meer de redelijke termijn-vereiste en de gevolgen van het aanslepen van de zaak voor de betrouwbaarheid van het bewijs de behandeling van de strafvordering geen verder uitstel duldt, kan hij het verzoek van een beklaagde om persoonlijk aanwezig te zijn bij de behandeling van de zaak en zelf of samen met zijn raadsman verweer te voeren, afwijzen en de rechter moet in geval van afwijzing van een dergelijk verzoek erop toezien dat het recht op een eerlijk proces van die beklaagde rekening houdend met de gehele rechtspleging voldoende is gewaarborgd (1). (1) Cass. 20 september 2016, AR P.16.0231.N, AC 2016, nr. 509.

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

RECHTSPLEGINGSVERGOEDING

- Strafzaken - Meerdere beklagden - Draagwijdte

Uit artikel 1022 Gerechtelijk Wetboek en artikel 162bis Wetboek van Strafvordering volgt dat wanneer meerdere beklagden in het ongelijk zijn gesteld ten aanzien van een burgerlijke partij, de strafrechter ambtshalve elke beklagde moet veroordelen tot een rechtsplegingsvergoeding aan de burgerlijke partij, ook al zijn de beklagden hoofdelijk gehouden tot vergoeding van dezelfde schade; de omstandigheid dat een in het gelijk gestelde burgerlijke partij slechts de hoofdelijke veroordeling of een in solidum-veroordeling vordert van de in het ongelijk gestelde beklagden of de veroordeling van de ene bij gebreke aan de andere, doet daaraan geen afbreuk (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 162bis Wetboek van Strafvordering
- Art. 1022 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 1022 Gerechtelijk Wetboek

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN

ALGEMEEN

Algemeen - Vordering tot nietverklaring van een gemeentebelasting - Grondwet 1994 (Artikel 100 tot einde) - Artikel 159 - Toezicht op de verenigbaarheid van de verordening met de artikelen 10, 11 en 172 Grondwet - Effectiviteit van het toezicht - Geen verslag

Uit het feit dat de rechter, die kennisneemt van een vordering tot nietigverklaring van een belasting die met toepassing van een gemeenteverordening werd ingekohierd, die belasting geldig verklaart maar, bij gebrek aan een desbetreffende betwisting van de partijen in de zaak, geen uitspraak doet over het toezicht op de verenigbaarheid van de verordening met de artikelen 10, 11 en 172 Grondwet, volgt niet dat hij dat toezicht niet heeft verricht.

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

11 maart 2022

F.19.0063.F

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220311.1F.2](#)

AC nr. ...

GEEN CONCLUSIE

Geen conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Witwassen van vermogensvoordelen - Illegale herkomst - Uitsluiting van de gewone fiscale fraude - Motivering - Verplichting

Wanneer noch uit de appelconclusies van de beklaagde noch uit enig stuk waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat het aan de beklaagde ten laste gelegde basismisdrijf van de telastlegging van witwas betrekking heeft op feiten die zijn gepleegd in het kader van een gewone fiscale fraude, is de rechter die de illegale herkomst vaststelt van de geldsommen bedoeld in de tegen hem op grond van artikel 505, eerste lid, 4°, Strafwetboek, als witwas gekwalificeerde telastlegging, niet gehouden te verduidelijken dat deze niet uit dergelijke feiten afkomstig zijn (1). (1) Het Hof oordeelt dat "il n'est pas nécessaire que le juge identifie l'infraction à l'aide de laquelle [les] avantages patrimoniaux [blanchis] ont été obtenus pourvu que, sur la base des éléments de la cause, il puisse exclure toute provenance ou origine légale" (A. DE NAUW en F. KUTY, Manuel de droit pénal spécial, Wolters Kluwer, 2018, nr. 1290, en verwijzingen en noten 6090 en 6091).

- Art. 505, derde lid Strafwetboek

30 juni 2021

P.21.0303.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.1](#)

AC nr. ...

OP CONCLUSIE

Op conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Vaststelling van conclusietermijnen - Neerlegging van een conclusie na verstrijken van de conclusietermijnen - Draagwijdte

Een conclusie over de strafvordering die werd neergelegd of meegedeeld na het verstrijken van de bij toepassing van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering vastgelegde conclusietermijnen, kan niet zonder het akkoord van alle partijen en van het openbaar ministerie in het debat worden behouden.; de enkele omstandigheid dat de rechter, na te hebben vastgesteld dat het openbaar ministerie weigert akkoord te gaan met de laattijdige neerlegging van de conclusie van een partij, die conclusie uit het debat weert terwijl eerder in de procedure een laattijdig neergelegde conclusie van een andere partij met het akkoord van alle partijen wél in het debat werd behouden, levert geen miskennis op van het recht op een eerlijk proces en op gelijkheid van wapens (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering
- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

Op conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Gerechtig onderzoek - Bijzondere opsporingsmethode - Observatie - Controle door de kamer van inbeschuldigingstelling bij toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering - Draagwijdte

De beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling bij toepassing van artikel 235ter Wetboek van Strafvordering over het toezicht op de regelmatigheid van de toepassing van de bijzondere opsporingsmethode observatie is bindend voor de vonnisrechter; wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling naar aanleiding van dit toezicht een bij conclusie aangevoerd verweer beantwoordt over de regelmatigheid van de bijzondere opsporingsmethode, is de rechter ten gronde aan wie datzelfde verweer wordt voorgelegd, niet gehouden hierop te antwoorden (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 235ter Wetboek van Strafvordering
- Art. 235ter Wetboek van Strafvordering

2 maart 2021

P.20.1057.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210302.2N.22](#)

AC nr. ...

SOCIALE ZEKERHEID

WERKNEMERS

Werknemers - Betaling van een gedeelte van het loon door een derde - Verplichtingen van de werkgever - Indeplaatsstelling van de derde - Mogelijkheid tot décharge - Voorwaarden - Bewijs van die voorwaarden - Bewijslast

Met toepassing van artikel 1315, tweede lid, Oud Burgerlijk Wetboek, staat het aan de derde door wiens tussenkomst een gedeelte van het loon wordt betaald en die zich beroept op de décharge bepaald in artikel 36 Uitvoeringsbesluit RSZ-wet, te bewijzen dat hij aan de werkgever de inlichtingen en het bedrag van die inhoudingen heeft doorgegeven (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2022, nr. 191.

- Art. 36 KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders

- Art. 1315, eerste en tweede lid Oud Burgerlijk Wetboek

14 maart 2022

S.21.0006.F

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220314.3F.6](#)

AC nr. ...

STEDENBOUW

ALLERLEI

Allerlei - (Waals) Wetboek Ruimtelijke ontwikkeling - Merkbare wijziging van het bodemreliëf - Begrip - Stedenbouwkundige vergunning afgeleverd voor een ophoging en niet een ingraving - Uitgraving en opvulling met niet-conforme ophogingen

De rechter schendt de decretale en reglementaire bepalingen die de merkbare wijziging van het bodemreliëf zonder voorafgaande vergunning bestraffen niet, wanneer hij die afleidt uit de vaststelling dat, de stedenbouwkundige vergunning werd afgeleverd om een ophoging en niet een ingraving te verwezenlijken die uitsluitend bestaat uit grond en gesteente in hun natuurlijke staat, afkomstig van het grondgebied van de gemeente of uit de omgeving ervan, dat de beklaagden enkele duizenden kubieke meter grond hebben uitgegraven en hierbij dieper hebben gegraven dan het natuurlijke niveau van het terrein, en dat de oorspronkelijke grond werd vervangen door ophogingen van onbekende herkomst en samenstelling, die op zijn minst gedeeltelijk niet-conform zijn.

- Art. R.IV.4-3 Waalse wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling - Reglementair deel

- Artt. D.IV.4, 9°, en D.VII.1, § 1, 1° en 2° Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling (2016)

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

HERSTEL VAN PLAATS IN DE VORIGE STAAT. BETALING VAN EEN MEERWAARDE

Herstel van plaats in de vorige toestand - Betaling van een meerwaarde - Herstelmaatregel - Redelijkheid van de bevolen herstelmaatregel - Evenredigheid - Beoordeling door de rechter - Criteria

De rechter oordeelt onaantastbaar in feite of een herstelmaatregel evenredig is met de in concreto vastgestelde aantasting van de ruimtelijke ordening en of uit de vergelijking tussen het voordeel voor de ruimtelijke ordening dat volgt uit die maatregel en de voor de betrokkene veroorzaakte last niet volgt dat de herstelmaatregel kennelijk onredelijk is; bij die beoordeling kan de rechter de aard van en de wijze waarop het stedenbouwkundige misdrijf werd gepleegd dat tot de herstelmaatregel aanleiding geeft, het flagrante karakter van het misdrijf en de doelbewustheid waarmee het werd gepleegd, mee in overweging nemen.

5 januari 2021

P.20.0736.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.2](#)

AC nr. ...

Herstel van plaats in de vorige toestand - Betaling van een meerwaarde - Herstelmaatregel - Redelijkheid van de bevolen herstelmaatregel - Evenredigheid - Beoordeling door de rechter

Artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol EVRM verbiedt de rechter een herstelmaatregel te bevelen die kennelijk onredelijk is; hierbij dient hij na te gaan of het voordeel van de bevolen herstelmaatregel voor het behoud van een goede ruimtelijke ordening opweegt tegen de last die daaruit voortvloeit voor de overtreder; het bevolen herstel moet evenredig zijn met de in concreto vastgestelde aantasting van de ruimtelijke ordening en de maatregel moet redelijk blijven in vergelijking tot de last die hij voor de betrokkene meebrengt (1). (1) Zie Cass. 5 februari 2019, AR P.17.0756.N, AC 2019, nr. 65; Cass. 5 januari 2016, AR P.14.1754.N, AC 2016, nr. 3; Cass. 24 november 2009, AR P.09.0278.N, AC 2009, nr. 689.

5 januari 2021

P.20.0736.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.2](#)

AC nr. ...

Herstel van plaats in de vorige toestand - Betaling van een meerwaarde - (Waaals) Wetboek Ruimtelijke ontwikkeling - Herstelmaatregel - Herstel van de plaats in de vorige staat

Het herstel van de plaats in haar oorspronkelijke staat is een wijze van herstel in natura die erin bestaat de door de aantasting van de goede ruimtelijke ordening beschadigde plaats, indien mogelijk, terug te brengen in de staat waarin het zich zou bevinden indien het misdrijf niet was gepleegd.

- Art. D.VII.13, 1° Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling (2016)

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

Herstel van plaats in de vorige toestand - Betaling van een meerwaarde - (Waaals) Wetboek Ruimtelijke ontwikkeling - Merkbare wijziging van het bodemreliëf - Uitgraving en opvulling met niet-conforme ophogingen - Herstelmaatregel - Herstel van de plaats in de vorige staat - Analyse van de op het terrein aangebrachte ophogingen, voorlegging van de resultaten aan de gemachtigd ambtenaar en vervanging van de vervuilde grond door ophogingen die dat niet zijn.

Wanneer de rechter de telastlegging van merkbare wijziging van het bodemreliëf zonder voorafgaande vergunning bewezen verklaart en vaststelt dat de beklagden enkele duizenden kubieke meter natuurlijke grond hebben uitgegraven in een landbouwzone en dat de aldus ontstane uitgraving werd opgevuld met grond die inerte afvalstoffen bevat die verboden waren door de voor een ophoging afgeleverde stedenbouwkundige vergunning, kan hij, bij wijze van herstelmaatregel, door middel van het herstel van de plaats in de vorige staat, verplichten tot het vervangen van de vervuilde grond van de ophogingen door niet-vervuilde gronden, het vooraf doen verrichten van een monsterneming en het overleggen van de analyseverslagen aan de gemachtigde ambtenaar.

- Art. D.VII.13, 1° Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling (2016)

30 juni 2021

P.21.0214.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.10](#)

AC nr. ...

STRAF

AUTRES PEINES

Andere Straffen - Verbeurdverklaring - Witwassen van vermogensvoordelen - Voorwerp - Verbeurdverklaring bij equivalent

Er dient niet te worden overgegaan tot de verbeurdverklaring bij equivalent van het voorwerp van het witwassen wanneer de rechtstreekse verbeurdverklaring van dat voorwerp mogelijk is (1). (1) "La confiscation spéciale en matière de blanchiment est, en règle, prononcée en nature pourvu que les avantages patrimoniaux qui font l'objet d'une opération de blanchiment, les biens et valeurs qui leur ont été substitués et les revenus de ces avantages investis se trouvent encore dans le patrimoine du condamné au moment de la condamnation" (A. DE NAUW en F. KUTY, o.c., nr. 1312; zie D. VANDERMEERSCH en F. LUGENTZ, "Saisie et confiscation en matière pénale", RPDB, Bruylant, 2015, nr. 69). "Krachtens artikel 505, derde lid, Strafwetboek dient in geval van witwassen van vermogensvoordelen de verplichte verbeurdverklaring te slaan op de witgewassen vermogensvoordelen als dusdanig en niet op een gelijkwaardig bedrag. Wanneer de witgewassen vermogensvoordelen geldsommen zijn en hiermee overeenstemmende bedragen in het patrimonium van de dader van de witwasoperatie worden aangetroffen, kan de rechter oordelen dat die bedragen de witgewassen geldsommen zijn die zich nog steeds in het patrimonium van de dader bevinden en aldus het voorwerp van het misdrijf uitmaken" (Cass. 6 juni 2006, AR P.06.0274.N, AC 2006, nr. 311; Zie D. VANDERMEERSCH, "Controverse à propos de la confiscation de l'objet du blanchiment", noot onder Cass. 14 januari 2004, JT 2004, 502). Met andere woorden, "la confiscation par équivalent est soumise au principe de subsidiarité: elle ne peut être prononcée que lorsque l'objet du blanchiment ne se trouve plus dans le patrimoine du condamné ou a disparu" (M.-L. CESONI en VANDERMEERSCH, "Le recel et le blanchiment", in Les infractions - Vol. 1: les infractions contre les biens, 2de uitg., Larcier, 2016, 595; Zie R. VERSTRAETEN en D. DEWANDELEER, "Repressieve en preventieve witwaswetgeving na de wetten van 27 april 2007 en 10 mei 2007", NC 2008, § 51 i.f., 24). Bovendien heeft het Hof dit middel ambtshalve opgeworpen inzake de derde eiser, bij wie de appelrechters, eveneens bij equivalent, het saldo van 30% van het bedrag van 99.100 euro dat tijdens een huiszoeking bij hem is teruggevonden en op de rekening van het C.O.I.V. is gestort, hadden verbeurdverklaard.

- Art. 505, eerste, vijfde en zesde lid Strafwetboek
- Art. 43bis Strafwetboek
- Art. 42, 1° Strafwetboek

30 juni 2021

P.21.0303.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.1](#)

AC nr. ...

SAMENLOOP

Samenloop - Eendaadse - Verschillende misdrijven - Eenheid van opzet

Artikel 65, eerste lid, Strafwetboek bepaalt dat wanneer verschillende misdrijven die gelijktijdig aan dezelfde feitenrechter worden voorgelegd en die volgens de rechter de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van eenzelfde misdadig opzet, alleen de zwaarste straf wordt uitgesproken; de rechter kan in dat geval voor het geheel van de bestrafte feiten slechts die hoofd- en bijkomende straffen opleggen waarin de strafwet voorziet die de zwaarste straf bepaalt en hij moet de andere hoofd- en bijkomende straffen buiten beschouwing laten (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 65, eerste lid Strafwetboek

5 januari 2021

P.20.1095.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.8](#)

AC nr. ...

Samenloop - Gescheiden berechting - Identieke misdrijven

Verschillende aan een beklaagde ten laste gelegde misdrijven komen uit eenzelfde opzet voort wanneer zij onderling verbonden zijn door eenheid van doel en verwezenlijking, en in die zin door één feit, te weten een complexe gedraging, zijn opgeleverd; het in de wet bedoelde opzet kan omschreven worden als eenheid van drijfveer, waarbij elk van de door de dader gestelde handelingen een welomschreven plaats inneemt in het systeem dat hij heeft bedacht om zijn doel te bereiken; uit de enkele omstandigheid dat de beklaagde identieke misdrijven heeft gepleegd als het hem ten laste gelegde, volgt niet noodzakelijk dat deze misdrijven de voortgezette en opeenvolgende uitvoering zijn van eenzelfde misdadig opzet.

5 januari 2021

P.20.1206.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.3](#)

AC nr. ...

ZWAARSTE STRAF

Zwaarste straf - Hoofd-en bijkomende straffen - Ontzetting van de rechten genoemd in artikel 31, eerste lid, Strafwetboek

Voor het bepalen van het misdrijf waarop de zwaarste straf is gesteld, worden de maximumhoofdgevangenisstraffen vergeleken en indien die gelijk zijn de maximumgeldboeten, waarbij het niet van belang is of die geldboeten een verplicht dan wel een facultatief karakter hebben.

5 januari 2021

P.20.1095.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.8](#)

AC nr. ...

Zwaarste straf - Hoofd-en bijkomende straffen - Ontzetting van de rechten genoemd in artikel 31, eerste lid, Strafwetboek

Artikel 65, eerste lid, Strafwetboek bepaalt dat wanneer verschillende misdrijven die gelijktijdig aan dezelfde feitenrechter worden voorgelegd en die volgens de rechter de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van eenzelfde misdadig opzet, alleen de zwaarste straf wordt uitgesproken; de rechter kan in dat geval voor het geheel van de bestrafte feiten slechts die hoofd- en bijkomende straffen opleggen waarin de strafwet voorziet die de zwaarste straf bepaalt en hij moet de andere hoofd- en bijkomende straffen buiten beschouwing laten (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 65, eerste lid Strafwetboek

5 januari 2021

P.20.1095.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.8](#)

AC nr. ...

STRAFUITVOERING

- Strafuitvoeringsmodaliteit - Tegenindicaties - Motivering

Uit geen enkele verdrags- of wettelijke bepaling volgt dat de strafuitvoeringsrechtbanken die oordelen dat een gevraagde strafuitvoeringsmodaliteit niet kan worden toegekend omdat één of meerdere van de in artikel 47 Wet Strafuitvoering vermelde tegenaanwijzingen zich daartegen verzetten, opgave moet doen van de bijzondere voorwaarden die aan die tegenaanwijzingen kunnen tegemoet komen of moet aangeven welk reclasseringsplan van aard zou zijn om aan de tegenaanwijzingen te verhelpen.

5 januari 2021

P.20.1271.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.7](#)

AC nr. ...

- Zwijgrecht - Voorwaardelijke invrijheidstelling - Begeleiding door een justitieassistent - Loyauteitsverplichting

Aangezien de justitieassistent geen vervolgende of rechtsprekende autoriteit is, beschikt de onder zijn begeleiding geplaatste veroordeelde niet over een zwijgrecht waardoor de laatstgenoemde zich aan de onder de voorwaarden voor zijn vrijlating vermelde loyauteitsverplichting kan onttrekken.

- Art. 14.3, g) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

- Strafuitvoeringsrechtbank - Voorwaardelijke invrijheidstelling - Herroeping - Niet-naleving van de voorwaarden - Beoordeling - Eerbiediging van het vermoeden van onschuld

Wanneer de strafuitvoeringsrechtbank, om redenen die geen verband houden met de in het middel bekritiseerde overwegingen, vaststelt dat de eiser elk van de opgelegde bijzondere voorwaarden heeft overtreden, zoals zich onthouden van het besturen van een voertuig Spijts verval, miskent ze het vermoeden van onschuld niet maar verantwoordt ze haar beslissing tot herroeping van de strafuitvoeringsmodaliteiten naar recht in het licht van artikel 64, 3°, Wet Strafuitvoering (1). (1) Zie concl. OM in Pas 2021, nr. 508.

- Art. 64, 3° Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

STRAFVORDERING

- Ontvankelijkheid - Artikel 30 Wetboek van strafvordering - Provocatie

Wanneer het opzet om het misdrijf te plegen is ontstaan buiten enig optreden van de politieambtenaar of van een derde handelend op het uitdrukkelijk verzoek van deze ambtenaar, deze zich heeft beperkt tot het scheppen van de gelegenheid om vrij een strafbaar feit te plegen in zodanige omstandigheden dat hij de uitvoering ervan kan vaststellen en aan de dader ruimte gelaten wordt om vrij met zijn misdadig voornemen te breken, is er geen sprake van provocatie in de zin van artikel 30 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering; de rechter oordeelt onaantastbaar of het optreden van de politieambtenaar of de derde handelend op verzoek van deze ambtenaar aan de oorsprong ligt van het misdadige voornemen van de dader of deze heeft aangemoedigd, dan wel slechts de gelegenheid was om vrij een strafbaar feit te plegen in omstandigheden waarin de dader steeds vrij met dit voornemen kon breken waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die op grond daarvan onmogelijk kunnen worden verantwoord (1). (1) Cass. 4 maart 2014, AR P.14.0333.N, AC 2014, nr. 174; EHRM, Baltins t. Letland, 8 januari 2013, NC 2014, p. 26 met noot van A. DE NAUW, "De formele toets van een provocatieverweer in de rechtspraak van Straatsburg en het Belgische strafprocesrecht"; A. DE NAUW, "La provocation à l'infraction par un agent de l'autorité", RDP 1980, pp. 321-326.

- Art. 30 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

- Ontvankelijkheid - Beoordeling van het provocatieverweer - Bijzondere opsporingsmethoden - Infiltratie - Geluidsopname van de contacten van de undercoveragent - Recht van verdediging - Draagwijdte

Geen enkele bepaling of algemeen rechtsbeginsel vereist dat een geluidsopname wordt gemaakt van alle contacten die een undercoveragent in het kader van een door artikel 47octies Wetboek van Strafvordering bedoelde infiltratie onderhoudt; een dergelijke vereiste, die de uitvoering van deze bijzondere opsporingsmethode in de praktijk onmogelijk zou maken, kan evenmin worden afgeleid uit de verplichting voor de rechter om een provocatieverweer dat op een enigszins aannemelijke wijze wordt aangevoerd, te onderzoeken en te beantwoorden.

- Art. 47octies Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.1054.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.4](#)

AC nr. ...

TAALGEBRUIK

BESTUURSZAKEN

Bestuurszaken - Vreemdeling - Voortzetting van het illegaal verblijf na een weigering van verblijf - Bevel om het grondgebied te verlaten dat gepaard gaat met een vasthoudingsmaatregel

Wanneer het bevel om het grondgebied te verlaten een bijkomende beslissing is bij een beslissing tot weigering van verblijf, impliceert artikel 41, § 1, Taalwet Bestuurszaken dat de administratie in dat geval de taal gebruikt waarvan de vreemdeling zich heeft bediend tijdens de procedure die hij heeft ingeleid om tot een verblijf in België te worden gemachtigd; die bepaling is niet van toepassing wanneer het bevel om het grondgebied te verlaten, dat gepaard gaat met een vasthoudingsmaatregel, volgt op de vaststelling dat de vreemdeling niettegenstaande een weigering tot verblijf volhardt in zijn onregelmatig verblijf op het grondgebied (1). (1) Cass. 28 juni 2017, AR P.17.0670.F, AC 2017, nr. 429, met concl. "in hoofdzaak" OM op datum in Pas.

- Art. 7 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

- Art. 41, § 1 Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd bij KB 18 juli 1966

30 juni 2021

P.21.0819.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.11](#)

AC nr. ...

VERENIGING VAN MISDADIGERS

- Leden van de vereniging - Onderscheid in bestrafing - Draagwijdte

Het bij artikel 322 Strafwetboek bepaalde misdrijf van een vereniging met het oogmerk om een aanslag te plegen op personen of op eigendommen bestaat door het enkele feit van het inrichten der bende; de artikelen 323 en 324 Strafwetboek maken naar strafbaarheid een onderscheid tussen, aan de ene kant, de aanstokers tot die vereniging, de hoofden van die bende en degenen die daarin enig bevel hebben gevoerd en, aan de andere kant, de anderen en een schuldigverklaring als persoon die deel uitmaakt van de bende, zonder aanstoker, hoofd of bevelvoerder te zijn, vereist niet noodzakelijk dat de rechter een exacte taakverdeling tussen de leden van de vereniging preciseert en dat hij aanduidt welke de precieze taak is van elk lid van de bende (1). (1) M. DE SWAEF en M. TRAEST, "Bendevorming en criminele organisaties", Comm. Straf.; J. DE HERDT, "Bendevorming", Comm. Straf.

- Art. 324 Strafwetboek
- Art. 323 Strafwetboek
- Art. 322 Strafwetboek

2 februari 2021

P.20.1067.N

ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.3

AC nr. ...

VERJARING

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Stuiting - Beroep tot vernietiging van een administratieve rechtshandeling - Dezelfde gevolgen als een dagvaarding voor het gerecht

Een beroep tot vernietiging van een administratieve rechtshandeling heeft ongeacht het oordeel van de Raad van State over dit beroep dezelfde gevolgen als een dagvaarding voor het gerecht ten aanzien van de stuiting van de verjaring van de vordering tot herstel van de schade veroorzaakt door deze handeling en dit op grond van artikel 2244, § 1, derde lid Oud Burgerlijk Wetboek, waarbij deze bepaling steeds geacht wordt deze betekenis te hebben gehad (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 2244, § 1, derde lid Oud Burgerlijk Wetboek

- Art. 16 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

5 mei 2022

C.21.0483.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220505.1N.3](#)

AC nr. ...

VERZET

- Strafzaken - Samenloop tussen hoger beroep en verzet

Artikel 187, § 4, Wetboek van Strafvordering bepaalt dat ten gevolge van het verzet de veroordeling bij verstek voor niet bestaande wordt gehouden, behoudens in de gevallen bedoeld in paragrafen 5 tot 7, waarbij paragraaf 6 betrekking heeft op het geval waarin het verzet als ongedaan wordt beschouwd; wanneer het verzet bij toepassing van artikel 187, § 6, Wetboek van Strafvordering als ongedaan wordt beschouwd, blijft de veroordelende beslissing bij verstek bestaan en behoudt het na het verzet aangetekende hoger beroep tegen die beslissing dan ook zijn voorwerp, ook al werd dit hoger beroep ingesteld vóór er uitspraak werd gedaan over het verzet, zodat het gerecht in hoger beroep, dat kennisneemt van een regelmatig ingesteld hoger beroep tegen het verstekvonnis waartegen verzet werd aangetekend dat ongedaan werd verklaard, uitspraak moet doen over de zaak zelf binnen de grenzen van de grieven die in het bij artikel 204 Wetboek van Strafvordering bepaalde verzoekschrift worden aangevoerd (1).
(1) Zie concl. OM.

- Art. 204 Wetboek van Strafvordering

- Art. 187, §§ 4, 5, 6 en 7 Wetboek van Strafvordering

2 februari 2021

P.20.0862.N

ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210202.2N.2

AC nr. ...

VONNISSEN EN ARRESTEN

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Algemeen - Uitspraak - Verzuim - Punt van de vordering - Herstel - Rechtsmacht

Het begrip 'punt van de vordering' in de zin van artikel 794/1, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek moet ruim worden begrepen en omvat tevens het geval waarin de rechter heeft verzuimd uitspraak te doen over een onderdeel van een punt van de vordering; bijgevolg kan de rechter die zich heeft uitgesproken over een vordering op basis van een aantal posten en daarbij heeft verzuimd een bepaalde post te betrekken, dit verzuim in zijn uitspraak herstellen (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 794/1, eerste lid Gerechtelijk Wetboek

9 mei 2022

C.21.0494.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220509.3N.4](#)

AC nr. ...

Burgerlijke zaken - Algemeen - Uitspraak - Verzuim - Punt van de vordering

Het begrip 'punt van de vordering' in de zin van artikel 794/1, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek moet ruim worden begrepen en omvat tevens het geval waarin de rechter heeft verzuimd uitspraak te doen over een onderdeel van een punt van de vordering; bijgevolg kan de rechter die zich heeft uitgesproken over een vordering op basis van een aantal posten en daarbij heeft verzuimd een bepaalde post te betrekken, dit verzuim in zijn uitspraak herstellen (1). (1) Zie concl. OM.

- Art. 794/1, eerste lid Gerechtelijk Wetboek

9 mei 2022

C.21.0494.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220509.3N.4](#)

AC nr. ...

VOORLOPIGE HECHTENIS

BEVEL TOT AANHOUDING

Bevel tot aanhouding - Het voorafgaandelijk horen van de raadsman in zijn opmerkingen - Verzuim

Noch artikel 16 Voorlopige Hechteniswet noch enige andere wetsbepaling voorzien erin dat het verzuim de advocaat van de inverdenkinggestelde te horen in zijn opmerkingen betreffende het uitvoeren van een aanhoudingsbevel wordt gesanctioneerd met het onregelmatig verklaren van het uitgevaardigde aanhoudingsbevel en met de onmiddellijke invrijheidstelling van de inverdenkinggestelde; het staat aan het onderzoeksgerecht ingeval van een dergelijk verzuim te oordelen of gelet op de concrete omstandigheden van de zaak dit het recht van verdediging van de inverdenkinggestelde daadwerkelijk en onherstelbaar heeft aangetast.

- Art. 16, § 2, vijfde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

5 januari 2021

P.20.1319.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.11](#)

AC nr. ...

HOGER BEROEP

Hoger beroep - Arrest waarbij akte van de afstand wordt verleend

Een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat de afstand van een inverdenkinggestelde van zijn hoger beroep tegen een beslissing van de raadkamer die de voorlopige hechtenis handhaaft, heeft dezelfde gevolgen heeft als een arrest dat de voorlopige hechtenis handhaaft in de zin van artikel 30, § 4, eerste lid, Voorlopige Hechteniswet.

5 januari 2021

P.20.1321.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.13](#)

AC nr. ...

Hoger beroep - Afstand

De afstand van een hoger beroep in het kader van de voorlopige hechtenis heeft niet tot gevolg dat de zaak daardoor van rechtswege wordt onttrokken aan de kamer van inbeschuldigingstelling, zodat het onderzoeksgerecht overeenkomstig artikel 30, § 3, tweede lid, Voorlopige Hechteniswet binnen de termijn van vijftien dagen nadat het hoger beroep is ingesteld, akte moet verlenen van de afstand (1). (1) Cass. 23 augustus 2005, AR P.05.1216.F, AC 2005, nr. 401.

5 januari 2021

P.20.1321.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.13](#)

AC nr. ...

Hoger beroep - Politierechtbank - Onmiddellijke aanhouding - Hoger beroep - Verzoekschrift tot in vrijheidstelling - Uitspraak van de correctionele rechtbank in eerste en laatste aanleg

Indien de politierechtbank een beklaagde veroordeelt en zijn onmiddellijke aanhouding beveelt en de beklaagde tegen dat vonnis hoger beroep heeft ingesteld, neemt krachtens artikel 27, § 1, 2°, en § 2, Voorlopige Hechteniswet de correctionele rechtbank waar de zaak ingevolge het hoger beroep aanhangig is, kennis van het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling; de correctionele rechtbank doet in een dergelijk geval uitspraak over het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling in eerste en laatste aanleg en tegen de daarover gewezen beschikking staat bijgevolg geen hoger beroep open.

5 januari 2021

P.20.1338.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.14](#)

AC nr. ...

ONMIDDELLIJKE AANHOUDING

Onmiddellijke aanhouding - Politierechtbank - Hoger beroep - Verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling - Uitspraak van de correctionele rechtbank in eerste en laatste aanleg

Indien de politierechtbank een beklaagde veroordeelt en zijn onmiddellijke aanhouding beveelt en de beklaagde tegen dat vonnis hoger beroep heeft ingesteld, neemt krachtens artikel 27, § 1, 2°, en § 2, Voorlopige Hechteniswet de correctionele rechtbank waar de zaak ingevolge het hoger beroep aanhangig is, kennis van het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling; de correctionele rechtbank doet in een dergelijk geval uitspraak over het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling in eerste en laatste aanleg en tegen de daarover gewezen beschikking staat bijgevolg geen hoger beroep open.

5 januari 2021

P.20.1338.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210105.2N.14](#)

AC nr. ...

Onmiddellijke aanhouding - Recht op een eerlijk proces - Recht van de beklaagde om tegenwoordig te zijn bij het tegen hem gevoerde strafproces - Draagwijdte

De door een vonnis bevolen onmiddellijke aanhouding van een beklaagde, maakt het die laatste niet onmogelijk persoonlijk aanwezig te zijn op zijn proces voor het appelgerecht, ook als hij daardoor het risico loopt van zijn vrijheid te worden beroofd; de bepaling van artikel 6.3.c EVRM verzet zich niet tegen wettig opgelegde vrijheidsberovende maatregelen, ook al hebben ze tot gevolg dat de beklaagde naar aanleiding van zijn persoonlijke aanwezigheid op zijn proces van zijn vrijheid wordt beroofd en bovendien kan een beklaagde zijn vrijheidsberoving laten toetsen door het indienen van een verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling (1). (1) EHRM 23 juli 2020, nr. 37368/15, Chong t. Andorra.

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.3.c Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 maart 2021

P.21.0169.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210316.2N.5](#)

AC nr. ...

VOORWAARDELIJKE INVRIJHEIDSTELLING

- Strafvuivoeingsrechtbank - Herroeping - Niet-naleving van de voorwaarden - Beoordeling - Eerbiediging van het vermoeden van onschuld

Wanneer de strafvuivoeingsrechtbank, om redenen die geen verband houden met de in het middel bekritiseerde overwegingen, vaststelt dat de eiser elk van de opgelegde bijzondere voorwaarden heeft overtreden, zoals zich onthouden van het besturen van een voertuig spijts verval, miskent ze het vermoeden van onschuld niet maar verantwoordt ze haar beslissing tot herroeping van de strafvuivoeingsmodaliteiten naar recht in het licht van artikel 64, 3°, Wet Strafvuivoeing (1). (1) Zie concl. OM in Pas 2021, nr. 508.

- Art. 64, 3° Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafvuivoeingsmodaliteiten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

- Zwijgrecht - Begeleiding door een justitieassistent - Loyauteitsverplichting

Aangezien de justitieassistent geen vervolgende of rechtsprekende autoriteit is, beschikt de onder zijn begeleiding geplaatste veroordeelde niet over een zwijgrecht waardoor de laatstgenoemde zich aan de onder de voorwaarden voor zijn vrijlating vermelde loyauteitsverplichting kan onttrekken.

- Art. 14.3, g) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1 september 2021

P.21.1078.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.3](#)

AC nr. ...

VREEMDELINGEN

- Taalgebruik - Voortzetting van het illegaal verblijf na een weigering van verblijf - Bevel om het grondgebied te verlaten dat gepaard gaat met een vasthoudingsmaatregel

Wanneer het bevel om het grondgebied te verlaten een bijkomende beslissing is bij een beslissing tot weigering van verblijf, impliceert artikel 41, § 1, Taalwet Bestuurszaken dat de administratie in dat geval de taal gebruikt waarvan de vreemdeling zich heeft bediend tijdens de procedure die hij heeft ingeleid om tot een verblijf in België te worden gemachtigd; die bepaling is niet van toepassing wanneer het bevel om het grondgebied te verlaten, dat gepaard gaat met een vasthoudingsmaatregel, volgt op de vaststelling dat de vreemdeling niettegenstaande een weigering tot verblijf volhardt in zijn onregelmatig verblijf op het grondgebied (1). (1) Cass. 28 juni 2017, AR P.17.0670.F, AC 2017, nr. 429, met concl. "in hoofdzaak" OM op datum in Pas.

- Art. 7 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

- Art. 41, § 1 Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd bij KB 18 juli 1966

30 juni 2021

P.21.0819.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210630.2F.11](#)

AC nr. ...

- Vasthoudingsmaatregel - Beroep bij de rechterlijke macht - Onderzoeksgerechten - Wettigheidscontrole - Nieuwe titel van hechtenis - Verweer dat een onwettigheid aanvoert die voor de twee beslissingen tot vrijheidsberoving geldt - Verplichting om te antwoorden

Wanneer de vreemdeling aanvoert dat, ondanks het afleveren van een nieuwe titel, het beroep zijn voorwerp behoudt omdat de onwettigheid van de eerste opsluiting zich op identieke wijze aan de basis van de tweede opsluiting bevindt, is het onderzoeksgerecht verplicht om op dit verweer te antwoorden (1). (1) Zie Cass. 23 januari 2018, AR P.17.1318.N, AC 2018, nr. 50; Cass. 10 mei 2017, AR P.17.0447.F, AC 2017, nr. 324.

- Art. 72 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

1 september 2021

P.21.1124.F

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210901.2F.4](#)

AC nr. ...
